

S. BONIFACII I, PAPÆ, EPISTOLÆ ET DECRETA.

MONITUM

IN TRES SUBSEQUENTES EPISTOLAS.]

Monimenta varia, quæ ad Bonifacii electionem et ordinationem, et schismatis tunc nati originem attingunt, primus Baronius e codice Vaticano descripsit, et ad calcem anni 418, aut ad initium 419, eo ordine, quo in archetypo scripta sunt, edidit. Primum antecedit Symmachi relatio anno 418, Decembris 29 die consignata, qua is præfectus Honorio persuadere conatur, Eulalium urbis Romanæ pontificem rite electum, (ac Bonifacium contra sacræ legis ordinem, et consuetudinis rationem) ordinatum esse. Deinde sequitur Honorii rescriptum ad eundem Symmachum anno 419, Januarii 3 die datum, in quo ordinationem Eulalii ratam, ac Bonifacii irritam habere se declarat; ideoque huic Urbe interdicat, aut si non sponte obsequitur, (pertinacius resistentem invitum expelli) jubet. Rescriptum hoc excipit altera Symmachi relatio Januarii 8 die notata, qua Imperatori significat, se ipsius præceptum eo die accepisse, (quo sancti diei (Epiphaniæ) erat celebranda solemnitas,) ac sine mora, ut imperata perficerentur, operam dedisse; sed Bonifacium, ut ab indicta processione abstineret iussum, parere noluisse. Verum hinc nihil profecit Symmachus. Eum enim Imperatori diutius imponere non ferentes Romani presbyteri, mendaci illius narrationi sinceriores opponendam duxerunt. Quapropter supplicem conscripserunt libellum, quem Honorius Januarii 15 die ad ipsummet Symmachum rescribens, a se acceptum testatur. Unde illum vel eo ipso die quo secunda Symmachi relatio, vel non multo serius, missum esse colligitur. Porro inter monimenta illa, quæ hac de causa scripta sunt, nullum hic referre pluris interest, quam mox dictum libellum, utpote in quo Bonifacii ordinatio ac doctus a proprio ipsius clero planius ac sincerius explicantur.

^a Scripta anno 419, ante medium Ianuarium.

^b Zosimi scilicet. Qua de re prima Symmachi relatio hæc habet: *Eulalius ad ecclesiam Lateranensem de exsequiis prioris episcopi a populo et clericis adductus, ibi per biduum cum maxima multitudine et cum pluribus sacerdotibus remoratus est, ut exspectaretur dies consuetus, quo posset solemniter ordinari.* Unde colligitur, Eulalium de spretis Zosimi exsequiis ideo hic argui, vel quia ab iis non sine tumultu abierit, vel potius quia eas prius, quam absolutæ essent, dimiserit. Hinc et Eulalius biduo exspectare compulsus est legitimum ordinationis diem, cum Bonifacius altero die ab exsequiis persolutis in locum condictum secedens, nullum alium diem exspectare coactus sit.

^c Theodoræ nimirum nomine nuncupatam, ut prior Symmachi relatio docet. Verum Romani pontificis in Lateranensi basilica, si tum licuisset, ordinationem faciendam fuisse vel hinc discimus: idque confirmat Honorius, dum Eulalii ordinationem etiam hinc, quia eam *loci qualitas* commendat, probat.

^d Is putatur Bonifacius presbyter, qui cum aliis

A

EPISTOLA I.

ROMA ORUM PRESBYTERORUM AD HONORIUM IMPERATOREM, SEU EXEMPLUM PRECUM PRESBYTERORUM PRO BONIFACIO.

Bonifacii legitimam, Eulalii vero illegitimam fuisse ordinationem.

1. Petimus Clementiam vestram, piissimi et clementissimi imperatores Honori et Theodosi semper augusti. Post abscissum sancti Zosimi papæ Ecclesiæ catholicæ urbis Romæ, ut fieri mos volebat, atque ipsa religionis disciplina dictabat, plures in unum convenimus sacerdotes; ut de constituendo successore communi iudicio tractaremus. Sed quoniam Lateranensem ecclesiam, obstructis pene omnibus ingressibus, archidiaconus Eulalius, contemptis impie summi sacerdotis ^b exsequiis, diaconibus et paucissimis presbyteris ac multitudine turbata plebis obsederat; altero die (Decemb. 28) ad eandem ecclesiam, ^c ubi prius ab omnibus fuerat conventum, habita omnium collatione properavimus: ibique participato cum christiana plebe consilio, quem Deus iussit elegimus. Nam venerabilem virum Bonifacium, veterem ^d presbyterum, in lege doctissimum, ac bonis moribus comprobatum, et quod eum magis ornabat, invitum, acclamatione totius populi ac consensu meliorum civitatis ^e adscivimus divinæ institutionis ordine consecratum. Nam subscribentibus plus minus septuaginta presbyteris, adstantibus novem diversarum provinciarum episcopis, benedictionem competentem ^f tempore constat fuisse celebratam. Ac prius omnia, quæ solemnitas exigebat, ^g impleta sunt.

legatis Honorii imperatoris epistolam, quæ apud Innocentium nona est, ad Arcadium augustum anno 406 pertulit; et ad quem, dum Constantinopoli legatione fungeretur, Innocentii epistola 23 exstat. Bonifacium in ecclesia Marcelli ordinatum esse, prior Symmachi relatio tradit.

^e Editi, *asseruimus*: corriguntur ex archetypo Vatic.

^f Honorius imp. primum Eulalii ordinationem et inde legitimam asseruit, quod servata sit *solemnitas temporis*. Antea Symmachus, uti superius audivimus, *diem consuetum, quo posset ordinari*, exspectatum esse scripserat. Nunc presbyteri Romani testificantur, Bonifacii benedictionem *tempore competentem* celebratam. Bonifacii etiam decessor Zosimus, epist. 4, n. 2, Lazari ordinationem hinc reprobendam censet, quod *ne dies quidem legitimus ordinationis adsciscitur*. Ex quibus testimoniis perspicuum est, ad legitimam ordinationem certum diem tunc temporis fuisse præscriptum. Hunc autem diem, quem illi silent, Leo in fine epistolæ 5 indicat, nempe Dominicum.

^g Ita exemplar Vatic. At editi, *celebrata sunt*.

2. Sed cum supradictus Eulalius, qui antea per tres A consacerdotes nostros fuerat ex multorum auctoritate conventus, ne quid sibi temere præter conscientiam cleri majoris assumeret, circumventis paucissimis presbyteris, male acceptis his ac diversæ custodiæ mancipatis qui ad prohibendum cum litteris venerant, exhibito etiam cum aliis Ostiensi a episcopo, quem prope mortuum constat actum; nam tractum esse nolentem, senis ægritudo testatur; in locum sibi non debitum, incustodito religionis ordine, per ambitum proruisset: cœpit factum suum per homines disciplinæ inscius ac religionis ignaros b indecenter tueri; æstimans humanis perturbatio- nibus se confundere sententiam posse divinam.

3. Et quoniam Clementiam vestram constat falsi- dica c relatione deceptam, ut nescio quid in inju- B riam d divini iudicii sanciretis (nam divinum est quidquid tantorum firmat electio), petimus Pietatem vestram, ut removeri priora constituta e jubeatis, atque Eulalium, qui in locum subrepsit aliorum, ad comitatum f Perennitatis vestræ cum auctoribus suis debere adduci. Nos enim profitemur sanctum papam Bonifacium nostris cum sacerdotibus adfuturum. s Relictis enim singulis per titulos presbyteris omnes aderunt, qui voluntatem suam, hoc est Dei iudicium proloquantur. Jubeat etiam vestra Clementia omnes adesse, quos causa constringit; ejici etiam civitate nolentes, qui se non patientur adduci. In- venietis, cum cœperit agitari interna discussio,

a Videlicet ut hinc ordinationi suæ auctoritas acce- deret: quia, ut observat Augustinus, Brevic. coll. cum Donat. d. 3, c. 16, n. 29, nec Romanæ Ecclesiæ (præsulem) ordinat aliquis episcopus metropolitanus, sed de proximo Ostiensis episcopus.

b Tacito nomine Symmachum perstringunt, cujus pater a Christi cultu alienus contra Ambrosium pro ara victoriæ restituenda ac gentilibus superstitionibus revocandis decertat, cujusque profanam religionem sequi se ipse filius prodit, cum in relatione ad Constantinum a Baronio, ad ann. 419 edita, sese ad Lateranensem basilicam, ut Eulalium inde expelleret, ideo non contempsisse testatur: *ne quis, inquit, mihi æmulus faceret invidiam religionis.*

c Scilicet Symmachii. Quocirca is præfectus in relatione vii kal. Febr. data hæc Imperatorem rogat: *Superest ut apud Clementiam vestram nullis partium studiis famuli vestri appetantur absentia, semper Majestati vestræ puris servitiis approbati: ubi se non obscure innuit insimulatum, quod in hac causa studio partium falsa retulisset.*

d In vulgatis, divini muneris, præter archetypi si- dem.

e Preci huic cedens Imperator, commonitorio misso, declaravit, nulli parti præjudicium comparatum quod a nobis antea claruerat constitutum: cum et celeriter destinata jussa propter quietem populi, pietatis nostræ secuta auctoritate sumnota sint.

f Ita ms. Vatic. At excusi, serenitatis vestræ. Postremis libelli hujus verbis, quibus æterno Imperio, non sereno gratias agunt, lectio nostra firmatur. Et hanc precum partem ratam habens Honorius, Bonifacium Eulaliumque cum omnibus, qui utriusque ordinationis auctores erant, intra diem vi iduum Februarii Ravennam convenire jussit, ea tamen conditione, ut simul accio e diversis provinciis compe- tenti numero sacerdotum, qui de utriusque ordina- tionis iudicare, inter iudices illos, ut in commoni-

torio constitutum est, non consederent, qui alteru- tris ordinationi interfuisset ac postea subscripsis- sent.

g Editi, relictis singulis titulis presbyteri omnes. Archetypi lectionem revocamus.

h In vulgatis, quod omnibus divinis. In exemplari Vatic. quod ns divinis. Orationis series postulat legi quod non solum divinis, ita ut non solum primis lau- tum litteris expressa fuerint. Postea in eodem ms. exstat horreat, non abhorreat, quod verbum particu- lam a ante divinis præponi exigit.

i Scripta ann. 419 maii 31. In vetusto exemplari Colbertino Langobardicis litteris exarato, ut et in prima parte collectionis Dionysianæ locum obtinet. Codici canonum Ecclesiæ Afr., L. 134, tota in-erta est. Afri post consulatum Honorii xii et Theodosii viii, tertio kalendas Junias congregati, ut in ejusdem Codicis capite 133 legitur, Aurelio præloquente, hanc sibi postridie conscribendam decreverunt. Unde sequitur, ut anno 419, Maii mensis ultimo die, scripta sit.

j In ms. Colb. Langob. hic adjungitur, scripta et cum gesta (leg. gestis) quæ ibidem apud Carthaginem conficta per Faustinum: quod consentaneum est iis, quæ Afri n. 3 scribunt, ubi Zosimi commonitorium memorant, gestis quæ secum legati ad Bonifacium deferunt, alligatum.

k Hoc est, partium litigantium, Apiarii nimirum presbyteri, et Urbani Siccensis episcopi, quorum nomina, quia Bonifacio aliunde satis nota erant, et max appellanda sunt, hic silentur.

l Editi, excepto Crab., ac plerique omnes mss., ea gestis deliberantes, Conjecturæ, qua restituendum cen- sebamur, ex gestis deliberantes, postmodum accessit auctoritas unius Harlai codicis et alterius Coislin., in quibus, ut apud Crab. ea (pro ex) gestis deliberantes legitur.

EPISTOLA II.

AD OMNI CONCILIO AFRICANO AD BONIFACIUM URBIS ROMÆ EPISCOPUM, J PER FAUSTINUM EPISCOPUM ET PHILIPPUM ET ASELLUM PRESBYTEROS, LEGATOS ECCLESIE ROMANÆ, DIRECTA.

De clericorum causis et de appellationibus episcoporum, id, quod Zosimi commonitorio continetur, servaturos se profitentur, donec authentica recognoverint Nicæni concilii exemplaria.

Domino beatissimo et honorabili fratri BONIFACIO AURELIUS VALENTINUS primæ sedis provinciæ Numidicæ, et cæteri qui præsentibus adfuimus numero 217 ex omni concilio Africæ.

1. Quoniam Domino placuit, ut de his quæ nobis- cum egerunt sancti fratres nostri, coepiscopus Faustinus, et compresbyteri Philippus et Asellus, non beate memoriæ episcopo Zosimo, a quo ad nos mandata et litteras attulerunt, sed tuæ Venerationi, qui in ejus locum es divinitus constitutus, humilitas nostra rescriberet; ea breviter insinuare debemus, quæ utrorumque k concordia terminata sunt, non ea quæ prolixis gestorum voluminibus continentur: in quibus salva quidem charitate, non tamen sine parvo altercationis labore demorati sumus, l ex gestis deliberantes; quæ nunc ad causam pertinent.

torio constitutum est, non consederent, qui alteru- tris ordinationi interfuisset ac postea subscripsis- sent.

g Editi, relictis singulis titulis presbyteri omnes. Archetypi lectionem revocamus.

h In vulgatis, quod omnibus divinis. In exemplari Vatic. quod ns divinis. Orationis series postulat legi quod non solum divinis, ita ut non solum primis lau- tum litteris expressa fuerint. Postea in eodem ms. exstat horreat, non abhorreat, quod verbum particu- lam a ante divinis præponi exigit.

i Scripta ann. 419 maii 31. In vetusto exemplari Colbertino Langobardicis litteris exarato, ut et in prima parte collectionis Dionysianæ locum obtinet. Codici canonum Ecclesiæ Afr., L. 134, tota in-erta est. Afri post consulatum Honorii xii et Theodosii viii, tertio kalendas Junias congregati, ut in ejusdem Codicis capite 133 legitur, Aurelio præloquente, hanc sibi postridie conscribendam decreverunt. Unde sequitur, ut anno 419, Maii mensis ultimo die, scripta sit.

j In ms. Colb. Langob. hic adjungitur, scripta et cum gesta (leg. gestis) quæ ibidem apud Carthaginem conficta per Faustinum: quod consentaneum est iis, quæ Afri n. 3 scribunt, ubi Zosimi commonitorium memorant, gestis quæ secum legati ad Bonifacium deferunt, alligatum.

k Hoc est, partium litigantium, Apiarii nimirum presbyteri, et Urbani Siccensis episcopi, quorum nomina, quia Bonifacio aliunde satis nota erant, et max appellanda sunt, hic silentur.

l Editi, excepto Crab., ac plerique omnes mss., ea gestis deliberantes, Conjecturæ, qua restituendum cen- sebamur, ex gestis deliberantes, postmodum accessit auctoritas unius Harlai codicis et alterius Coislin., in quibus, ut apud Crab. ea (pro ex) gestis deliberantes legitur.

Quamquam et ille, si adhuc esset in corpore, hoc acciperet gratius, quod videret pacatus terminatum, domine frater.

2. Apiarius presbyter, de cujus et ordinatione et excommunicatione et provocatione fuerat exortum non solum Siccensi, verum etiam totius ^a Africae Ecclesiae non leve scandalum, de omnibus erratis suis veniam petens, communioni est restitutus. Prior autem coepiscopus noster Siccensis Urbanus, quod in eo ^b corrigendum visum est, sine ulla dubitatione correxit. Quia vero paci et quieti Ecclesiae non tantum ad praesens, sed etiam in posterum prospiciendum fuit, quoniam talia multa praecesserant, ut vel similia, vel etiam graviora deinceps praecaveri oporteret: placuit nobis, ut de Siccensi ecclesia, retento ^c scilicet honore gradus sui, presbyter removeretur Apiarius, et accepto ^d epistolio, ubicumque alibi vellet et posset, presbyterii munere fungeretur. Quod eidem ipsi per litteras proprias postulanti sine difficultate concessimus.

3. Sane priusquam haec causa isto termino clauderetur, inter alia quae diuturnis disceptationibus ^e versabamur, quia ratio ipsa postebat, ut apud acta ecclesiastica a fratribus nostris Faustino coepiscopo, et Philippo et Asello compresbyteris quaereremus, ut promerent quidquid eis agendum nobiscum fuisset injunctum, nonnulla quidem sine ullo scripto prosecuti sunt verbis; sed cum id potius flagitaremus quod in litteris ferrent, commonitorium protulerunt, quod recitatum nobis, etiam gestis quae secum ad ^f vos deferunt est alligatum. In quo eis quatuor quaedam nobiscum gerenda mandata sunt: unum de appellationibus episcoporum ad Romanam Ecclesiae sacerdotem; alterum ne ad Comitatum episcopi importune navigent, tertium de tractandis ^g presbyterorum et diaconorum causis apud finitimos episcopos, si a suis excommunicati perperam fuerint; quartum de Urbano episcopo excommuni-

^a Solus Crab., toti, non male, si deinde cum edit. ac pluribus mss. praefatur Africanæ. Sed vox totius postulat Africa. Græc. s. Codicis can. Eccl. Afr. interpres hæc ita reddidit: οὐ μόνον ἐν τῇ Σίχη, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἀφρικῇ Ἐκκλησίᾳ.

^b Istud in eo non de Apiario, sed de Urbano dicitur; atque ideo hujusmodi de episcopo illo testimonium dicunt Afri, quia eum Zosimus, ut infra n. 3, docetur, nisi ea quae videbantur corrigenda corrigeret, excommunicandum praeeperat.

^c Augustinus hujusmodi temperamento erga Antonium, quem Fussalæ episcopum constituerat, usus est, eumque morem aliis exemplis in epistola alias 261, nunc 209, tuetur. Similem usum eum a concilio Ancyrano, can. 1 et 2, tum a Nicæno, can. 8, necnon in epistola synodica apud Theodoretum, lib. 1, c. 9, qua Meletio nudum honorem sui nomen conceditur, approbatum esse Justellus in hunc locum observat.

^d Eodem epistolii nomine utuntur Sardensis synodus, supra, pag. 593, et Liberius, epist. 10, n. 1. Et ea quidem vox utrobique, quemadmodum hic, litteras communicatorias sonat.

^e Codex Colb., versabantur.

^f Græcus interpres legit ad nos. Subinde cum Reg. ms. et uno Harlæo magis placet est alligatum, et in-

ando, vel etiam ^h Romam evocando, nisi ea quae videbantur corrigenda corrigeret.

4. Quorum omnium de primo et tertio, id est, ut Romam liceat episcopis provocare, et ut clericorum causæ apud suarum provinciarum episcopos finiuntur, jam priore anno etiam litteris ⁱ nostris ad eundem venerabilis memoriae Zosimum episcopum datis iasinuare curavimus, ut ea servare sine ulla ejus injuria paulisper simeremus usque ad inquisitionem statutorum Nicæni concilii. Et nunc de tua poscimus Sanctitate, ut quemadmodum ea apud Nicænam a patribus acta vel constituta sunt, sic ea a ^j nobis facias custodiri, et ibi apud vos ista, quae in commonitorio attulerunt, facias exerceri, id est: ^k Si episcopus accusatus fuerit, et judicaverint congregati episcopi regionis ipsius, et de gradu suo dejecterint eum, et appellasse videatur, et confugerit ad beatissimum Ecclesiae Romanæ episcopum, et voluerit audiri, et justum putaverit ut renovetur examen; scribere his episcopis dignetur, qui in finitima et propinqua provincia sunt, ut ipsi diligenter omnia requirant, et juxta fidem veritatis definiant. Quod si is qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua moverit episcopum Romanum, ut e latere suo presbyterum mittat; erit in potestate episcopi quid velit et quid iustinet. Et si decreverit mittendos esse qui praesentes cum episcopis iudicent, habentes auctoritatem ejus a quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si vero crediderit sufficere episcopos, ut negotio terminum imponant; faciet quod sapientissimo suo consilio judicaverit. ^l Item de presbyteris et diaconis (Sardic. conc. can. 7): ^m Si episcopus quis iracundus, quod esse non debet, cito aut aspere commoveatur adversus presbyterum sive diaconum suum, et exterminare eum de Ecclesia voluerit; providendum est ne innocens damnetur aut perdat communionem: habeat potestatem ejectus, ut finitimos interpellet, ⁿ et causa ejus audiatur, et diligentius tractetur, quia non oportet ^o ei negari au-

fra alligaverunt, quam cum aliis libris, est allegatum et allegaverunt. De gestis priore anno, cum Zosimi litteræ primum recitatae sunt, hic videntur loqui.

^g Vox episcoporum perperam in ms. Colb. hic praemittitur, nec eam patitur quod mox sequitur, si a suis, suppl. episcopis.

^h Ita sincerum Dionysii exemplar Regium dum Merl. et Crab. Alii vero libri, Romæ vocando. Ex hoc loco conjectat vir eruditus, Urbanum in iudicando Apiario nonnihil contra iudiciorum formam peccasse. Forte etiam totum illius peccatum in eo fuit, quod nullam et irritam habuerit Apiarii appellationem, huiusque rei causa paulo asperius cum hoc presbytero egerit.

ⁱ Non exstant.

^j Colb. ms., a nobis omnibus.

^k Uno vel altero post Sardicensem synodum sanctorum concilium Carthaginense sub Grato, can. 11, statuit, ut a tribus vicinis episcopis, si diaconus est, arguatur, presbyter a sex audiatur. Quod decretum Augustinus, epist. alias 236, nunc 65, n. 2, memorans, quid ex eo incommodi formidet non dissimulat.

^l Regius codex, oportet negari, et infra cum Colb. injuste rejecti, omisso eum, quod etiam Græcus interpres non expressit.

dientiam roganti : et ille episcopus, qui aut juste aut injuste eum rejecit, patienter accipiat ut negotium discutiatur, ut aut probetur ejus, aut emendetur sententia » (*Can. 17*).

5. Hæc utique usque ad adventum, donec authentica Nicæni concilii afferantur exempla, verissimorum exemplariorum Nicæni concilii inserta gestis sunt, quæ ^a si ibi, quemadmodum constituta sunt, et quemadmodum ipso quod apud nos fratres ex apostolica sede directi allegaverunt commonitorio, continentur, eoque ordine vel apud vos in Italia ^b custodirentur, nullo modo nos talia, qualia commemorare jam nolumus, vel tolerare ^c cogemur, vel intolerabilia pateremur. Sed credimus adjuvante misericordia Domini Dei nostri, quod tua sanctitate Romanæ Ecclesiæ præsidente, non sumus jam istum typlum passuri, et servabuntur erga nos, quæ nobis etiam non disserentibus custodiri ^d debeant cum fraterna charitate, quæ secundum sapientiam atque justitiam, quam tibi donavit Altissimus, etiam ipse perspicis esse servanda, ^e nisi forte aliter se habeant canones concilii Nicæni. Quamvis enim plurimos codices legerimus; sed nusquam in Nicæno concilio in Latinis codicibus legimus, quemadmodum in supradicto commonitorio ^f inde directa sunt. Tamen quia hic in nullo codice Græco ea potuimus invenire, ex Orientalibus Ecclesiis, ubi perhibentur eadem decreta posse etiam authentica reperiri, magis nobis desideramus afferri. Pro qua re tuam quoque Venerationem obsecramus, ut scribere etiam ipse digneris ad illarum partium sacerdotes, hoc est Ecclesiæ ^g Antiochenæ, Alexandrinæ et Constantinopolitanæ, et aliis etiam si tuæ placuerit Sanctitati, ut inde ad nos iidem canones apud Nicæam civitatem a patribus constituti veniant, te potissimum hoc beneficium cunctis Occidentalibus Ecclesiis cum Domini

^a Apud Merlinum et Justellum, ut in duobus mss. Regiis, uno Harlæo, necnon Colb. Corb., etc., quæ sibi. Magis placet cum Coislin. duobus Harlæis, Crab. et Lab., quæ si ibi, Græco consentiente, *ἄνω ταυτα*. Tum verba, quemadmodum constituta sunt et, in vulgatis ac plerisque mss. omissa, restituuntur unius Harlæi et alterius Colbertini auctoritate.

^b Editi, custodiuntur : refragantibus magno consensu mss. e quibus Colbertinus hæc ita effert : *Eo ordine vel apud vos in Italia custodirentur, nos nullo modo talia commemorare nolumus.*

^c Ita Merl., Crab. et unus Harlæus ms. Editi alii, cogemur : sed. Regius ms. cogimur : sed. Plerique alii, cogemur : sed. Colb., cogemur, vel intolerabilia patiemur : sed.

^d Colb. ms., custodiri in omnibus debeant.

^e Apud Merl., Crab. et Just. ut in mss. pluribus, consentiente Græco, si forte : quæ lectio primum arripserat hoc sensu : *Sed si forte aliter habeant canones Nicæni (in verissimis exemplaribus), credimus adjuvante misericordia Dei, etc.* Postmodum tamen cum ms. Colb. ac duobus Harlæis præferendum duximus, nisi forte. Apud Lab., nisi si forte, addito si,

^f Maximum Valentiniæ civitatis episcopum, Manichæorum olim secta involutum, homicidique in sæculari judicio damnatum, et multis insuper flagitiis coopertum, accusarant apud Bonifacium clerici ejusdem Ecclesiæ, asserentes illum delegatis consultis in provincia cognitionibus adesse minime

A adjutorio conferente. Quis enim dubitet, exemplaria esse verissima concilii Nicæni in Græcia congregati, quæ de tam diversis et nobilibus Græcis Ecclesiis allata et comparata concordant? Quod donec fiat, hæc quæ in commonitorio supradicto nobis allegata sunt de appellationibus episcoporum ad Romanæ Ecclesiæ sacerdotem, et de clericorum causis apud suarum provinciarum episcopos terminandis, nos usque ad probationem servaturos esse profiteamur, et Beatitudinem tuam ad hoc nos adjuturam in Dei voluntate confidimus.

6. Cætera vero, quæ in nostra synodo gesta vel firmata sunt, quoniam supradicti fratres nostri Faustinus coepiscopus, Philippus et Asellus compresbyteri secum ferunt, si dignatus fueris, tuæ nota facient Sanctitati. *Et alia manu*, Dominus noster te nobis annos plurimos custodiat, beatissime frater. Subscripserunt quoque Alypius, Augustinus, Possidius, ^h Marianus et cæteri episcopi.

EPISTOLA III ¹.

De Maximo Valentiniæ civitatis episcopo diversis criminibus accusato, ut in synodo provinciæ illius causa discutiatur.

BONIFACIUS EPISCOPUS PATROCLO, REMIGIO, MAXIMO, HILARIO, SEVERO, VALERIO, JULIANO, CASTORIO, LEONTIO, i CONSTANTINO, JOANNI, MONTANO, MARINO, MAURICIO, et cæteris episcopis per Gallias et septem provincias constitutis.

1. Valentiniæ ¹ (*Ivo, p. 5, c. 271*) nos clerici civitatis adierunt, proponentes per libellum crimina, quæ Maximum teste tota provincia asserunt commisisse; delegata toties cognitione, illum ^k constituta semper subterfugisse judicia, nec confisum conscientia festinasse, ut si esset innocens, examinatis omnibus purgaretur; quæ toties decreta, ex ^l nostra quod abest a nostris mss.

¹ In mss. Colb., quæ inde : non ita male.

² In eodem ms., *Constantinopolitanæ et Antiochenæ et Alexandrinæ et alii.*

³ Editi, *Marinus*; Regium exemplar, *Martinus*: cui favet Afrorum ad Cælestinum de eadem causa epistola; quæ quidem omnium codicum consensu *Martini* præ se fert nomen. Ex uno tamen Harlæo et altero Colb. revocare placuit, *Marianus*. Nec enim is alius videtur a *Mariano* (seu ut in mss. pingitur, *Mauriano*), *Usiparensi*, qui in fronte concilii, ex quo hæc epistola missa est, proxime post legatos nominatur. Deinde subjicitur apud Merl., *cæteri episcopi 214 subscripserunt*; et apud Crab., *et cæteri episcopi 217*.

⁴ Beneficio collectionum Dionysii Exigui, Hadriani I, Hispanæ et Isidori ad nos pervenit.

⁵ Regium coll. Dion. exemplar, *Constantio*, et infra *Maurentio*, pro *Mauricio*.

⁶ In eodem codice, *tota semper*.

⁷ Crab. ac deinceps editi libri, *vestrarum*. Rectius Merl. cum mss. *nostrarum*. Non enim chartis miserant episcopi, qui de hac causa nihilum noverant: voluisse, omniaque semper judicia subterfugisse. Pontifex, quia is Romam non venerat, intra provinciam judicandum decernens, synodum episcoporum die præfixo congregari jubet, in eaque Maximi causam discuti, et sententiam sive in præsentem, sive in absentem, proferri.

rum quoque chartarum instructione cognovimus. **A** Qui e contrario probavit de se illa quæ dicta sunt, ^a qui ad ea confutanda, cum essent innumera, a decessoribus meis ^b provinciali delegata cognitione, conventus, etiam dicitur evitasse, et adesse minime voluisse (*Nicolaus I, epist. 39*). Et nullus dubitat, quod ita iudicium nocens subterfugit, quemadmodum ut absolvatur qui est innocens quærit. Sed astuta cavillatio eorum, qui versutis agendum credunt esse consiliis, numquam innocentiam nomen accipiet. Confiteatur enim de omnibus, quisquis se subterfugere iudicium dilationibus putat. ^c Veniat tamen aliquando ille, qui talis perhibetur, in medium : nec prodest illi, toties latuisse, toties subterfugisse, quem sui actus et commissa, quocumque fugerit, ea quæ obijciuntur illi, si vera sunt, crimina persequuntur. **B** Debueram quidem jam nunc ^d dignam, pro ejus accusatis in nostro iudicio actibus, qui cognitionem et decretum iudicium sæpe declinando credidit illudendum, ferre sententiam : at ne aliquis ^e præcocem forsitan iudicaret, et sibi qui absens est, licet sit quæsitus a nobis, reservatum esse nihil diceret ; malimus intercapedine temporis data differri, cum hoc etiam ejus accusatores assererent, de ^f suis intentionibus et moribus sic securum Maximum, tanto magis damnanda committere, quanto tardius se constituto iudicio ^g præsentaret. Quem Manichæorum involutum caligine, arguunt turpi secta olim ita, ne eum possit abluere, animum sordidasse, in probationem objectæ rei gesta synodalia proferentes ; et commissis involutum undique flagitiis, nullum eum **C** sanitatis habuisse respectum. Quem furore suo et insana temeritate ad sæcularium quoque iudicium tribunalia subditum quæstioni, quod in vili quoque persona turpissimum est, objicerent pervenisse, et homicidii damnatum ^h asserunt, gestis prolatis in medium : et hunc talem post tanta taliaque commissa episcopatus adhuc sibi nomen in suis latibulis vindicare in propriæ civitatis infamiam, nimis doloribus conqueruntur, et sanctum nomen vindicando sibi velle polluere.

2. Ideoque, fratres charissimi, quia audiendus hic præsentare se noluit, ne convictus forsitan ab

sed Bonifacio præsto erant chartæ decessorum suorum, qui ejus cognitionem delegarant. Has igitur recitari sibi jussit, et inde vera esse, quæ Valentini clerici assererant, recognovit.

^a Editi. Rom. post Crab., cui : refragantibus aliis libris. Plenior esset lectio in hunc modum, *utpote qui, scilicet conventus*.

^b In iisdem edit., *provincialis est delegata cognitio*. Verbum est non extat in mss. Quocirca magis placet cum Sirm., *provinciali delegata cognitione*. Jam superius legimus, *delegata toties cognitione*. Hujusmodi autem delegatio consentanea erat Sardicensis concilii canoni 7.

^c Editi, *veniet tamen* ; et mox, Merlino excepto, *ne proderit* : corriguntur ex mss.

^d In Reg. ms., *nunc unquam*, forte pro *nunc æquam*.

^e Plerique mss., *præcoquem*. Alii duo cum Crab. Sirm. et Lab., *præcoquam*. Corrupte autem apud

accusantibus se clericis, posset digna tandem aliquando, præsentatus episcopali iudicio, pronuntiationis congruæ ferri sententia ; (quamquam illi cum hæc ⁱ edicta fuerit, quæ potest hujus nominis esse jactura, qui (III, *quæst. 9, c. 10 : Ivo, p. 5, c. 271, et p. 6, c. 338*) pudorem numquam habuisse sacerdoti perhibetur, et locum suum ne modico quidem tempore custodisse ?) dilationem tamen dedimus, et decrevimus vestrum debere intra provinciam esse iudicium, et congregari synodum ante diem kalendarum Novembrium : ut si adesse voluerit, præsens si confidit ad objecta respondeat ; si vero adesse neglexerit, dilationem sententiæ de absentia non lucretur. Nam manifestum est confiteri eum de crimine, qui indulto et toties delegato iudicio purgandi se occasione non utitur. Nihil enim interest, utrum in præsentis examine omnia quæ ^j dicta sunt comprobentur, cum ipsa quoque pro confessione procurata toties constet absentia. Nos autem per omnes provincias litteras ^k dirigimus, ne excusationem sibi ignorationis obtendat, ut ad provinciam venire cogatur, et illic se constituto præsentare iudicio. Quidquid autem vestra Charitas de hac causa duxerit decernendum, cum ad nos relatum fuerit, nostra, ut concedet, necesse est auctoritate firmetur. Data sub die idus Junias (*Jun. 13, ann. 419*), Monaxio viro clarissimo consule.

MONITUM

IN DUAS EPISTOLAS SUBSEQUENTES.

1. Ambæ in Romano concilio sub Bonifacio II recitatæ, ejusque actis insertæ, postmodum a Luca Holstenio in collectione Romana bipartita vulgatæ sunt. Eas conscripsit Bonifacius ex occasione Perigenis, qui Corinthi natus, in eadem ecclesia renatus, ejusque clero adscitus, cum per omnes clericorum gradus meruisset, Patrensibus quidem a Corinthiorum præsule, totius provinciæ approbante synodo, ordinatus fuerat episcopus ; sed a plebe repulsus, postmodum ab ipsis Corinthiis in episcopum cooptatus est. Postulationi eorum intercedebant nonnulli, apud quos ea obtinebat religio, ut canones, qui episcoporum translationes vetabant, violari timerent, si qui uni ecclesiæ semel ordinati, licet ab ea numquam suscepti, alteri præficerentur. Quam ob causam Corinthii sedem apostolicam

Merl., *hanc ne aliquis præco et quem iudicaret*.

^f In vulgatis, *de quorum intentionibus ac moribus sit securum*. Exstat quidem magno consensu in mss., *de cujus intentionibus et moribus* : sed cum in plerisque ac potioribus sequatur *sic securum* ; nos orationis series induxit, ut *suis loco cujus restitueremus*.

^g Editi, *præsentarii* : emendantur ex scriptis. Deinde *Manichæorum* nomine Priscillianistas designari eruditi merito censent.

^h Reg. mss. *asserent* ; Colb., *assererent*.

ⁱ Plures mss. cum excusis, *edocta fuerint*. Unus e Coislín., prima manu, *edocta fuerit*. Reg., *edicta fuerint*. E gemina illa lectione componitur *sincera, edicta fuerit, scil. sententia*.

^j Regium exemplar, *posita sunt*. Non displiceret *proposita sunt*, maxime cum epistolæ hujus initio præmittatur, *PROPONENTES per libellum crimina*.

^k Sic mss. At editi, *dirigemus*.

precibus datis adierunt, ut ejus auctoritate voti A
comptes flecterent. Miratus est Bonifacius Corinthio-
rum precibus nullas Rufi adjunctas esse litteras,
licet illius curæ Achaia una cum cæteris Illyrici
provinciis commissa jam fuisset. Quocirca etiamsi
æquam judicaret illorum petitionem, prius tamen,
quam Rufi accepisset litteras, rescribere ipsis noluit,
« ut et apostolicæ sedis auctoritas, et ejus vicario
debita honorificentia servaretur » (Epist. 2, n. 4);
nec non « ut nihil immaturum ab hac sede fieri
videretur » (Epist. 15, n. 2). Ubi vero Rufi de
Perigene accepit scripta, quæ desideriis omnino
convenirent, tunc ad eundem Rufum missa epistola

« secunda, quæ universo presbyterio, » hoc est toti
Romano clero, « complacuit » (Ibid. n. 3), Peri-
genem ecclesiæ Corinthiorum constituit pontificem.
2. Ex hac narratione cum constet, duas a Boni-
facio de prædicto negotio scriptas esse epistolas,
unam qua suspensam tenebat Corinthiorum ex-
pectationem, alteram qua eorum postulatis Peri-
genem concedebat, e subsequentibus epistolis utra
prior censenda sit, dijudicari facilius potest. Eam
enim, quæ Romano in concilio prima recitata est,
eo quoque ordine scriptam esse inde liquet, quod
in ea perinde loquitur Bonifacius, ut qui Ruffo
ecclesiarum per Achaïam atque Macedoniam nondum
commisisset ipse curam, sed hanc ei a decessoribus
commissam fuisse tantum e scrinio sui monumentis
comperisset; ac deinde adjungat, hoc decessorum
exemplo se adlucere, ut Corinthiorum, qui Perigenem
episcopum postulabant, preces Ruffo notas faciat.
Quibus verbis, ad hunc Thessalonicensem episco-
pum de Perigenis negotio tunc primum scribere se
satis aperte indicat. Alteram vero tunc scriptam
esse planum est, cum mutuas a se invicem Bonifa-
cius ac Rufus accepissent litteras; ac non solum
Rufus ad Bonifacium de ecclesiis sibi commis-
sarium statu scripsisset, sed et ab eo suscepisset
responsa, « hæc in singulorum notitiam pertulerat »
(Epist. 2, n. 2).

3. Tillenontii tamen iudicio (Till. tom. II, pag.
667), Bonifacius in priori epistola confirmare vi-
detur Perigenis electionem, cujus primam notitiam
in postrema epistolæ alterius parte sic Ruffo dat, ut
de illa nihil definit se voluisse significet, quod
ipsius super ea litteras accepisset. Unde motus vir
ille doctus priorè illam epistolam falsi suspectam
esse, nec ulla ratione defendi posse censet, nisi
dicatur scripta quidem a Bonifacio, cum primo
Corinthiorum petitionem assensu suo comprobare
atque confirmare decrevisset; sed minime missa,
quia deinde hujusmodi confirmationem, quod sibi
de hac re scripsisset Rufus, differendam duxerit.
At quominus hoc dicatur aut sentiat, prohibent
cum ipsa Bonifacii epistola 15, ubi duplicis epistolæ
ad Rufum de hac causa directæ mentio sit, tum Ro-
mani concilii sub Bonifacio II gesta, in quibus
ambæ epistolæ memorantur, non ut e Romana Ec-
clesiæ scrinio prolatae; sed ut ex Thessalonicensis
ecclesiæ archivo Romam allatae. Neque etiã sus-
pecta potest haberi prior epistola, quin simul et
altera, immo alia omnia scripta, quæ in eodem
concilio recitata sunt, pari suspitione aspergantur.
Non enim alia est unius aut alterius, sed æqualis
omnium auctoritas. Singula quippe protulit Theo-

dosus Echmiensis in Thessalia episcopus; quo
quidem illorum sedem e sedis apostolicæ serinio
explorari postulante, idque annuente ac præcipiente
Bonifacio II papa, recitata sunt et actis inserta.
Verum ingens nobis suspicio est, duarum epistolarum
sequentium confusam atque perturbatam esse hanc.
Certe si ab utraque distraherentur quæ cujusque
numero quarto continentur, et quod uni male
adsutum est, alteri vicissim restitatur; nihil jam
erit, quod non apte sibi coherere. Neque mirum
videri debet, in iis scriptis, quæ decurtata nonnun-
quam exhibentur, quadam etiam loco suo fuisse
nota.

EPISTOLA IV.

Ut Corinthii Perigenem quem expectant episcopum
accipiant.

Dilectissimo fratri Ruffo BONIFACIUS.

1. Beatus apostolus Petrus, cui arx sacerdotii
dominica voce concessa est, in immensum gratula-
tionis extollitur, quoties pervidet concessi sibi
honoris a Domino intemperatæ se pacis filios habere
custodes. Quid enim gaudio debeat majore pensare,
quam quod agnoscit acceptæ potestatis illæsa jura
servari? Vere namque immobile requirit a diversis
destinata super negotiis quibusque consultatio fun-
damentum, quæ ejus consultis sedis arcuum, quam
constat dignatione petrae spiritualis elatam.

2. Frequentia igitur, ut serinii nostri monumenta
declarent, ad charitatem tuam ex ejus fonte scripta
manarunt, quibus sollicitudinem ecclesiarum per
Macedoniam et Achaïam sitarum Fraternitati tuæ,
quam scimus ecclesiasticam disciplinam canonum
notione servare, certum est esse commissam. Nec
immerito id ducimus factum. Hanc enim gratiam
Dilectioni tuæ apostolica sedes officio diligentis
impertit. Unde fit, ut Sanctitatem tuam gnaram fa-
ciamus hujusce negotii, quod ex ea provincia auri-
bus nostris ingeritur destinatum, cujus prudentiæ
tuæ dudum cura mandata est.

3. Corinthii enim olim beati Pauli prædicatione
laudati, quorum preces subdendas magis credidimus
esse, quam narrandas, Perigenem, sicut jam dudum
a sancta synodo super ejus nomine pagina directa
testatur, sanctum et instituti optimi qualitate pol-
lentem, civitatis suæ non tam accipere quam reti-
nere desiderant sacerdotem. Cujus ordinationis
seriem si integro ordine exponendam putaveris,
hæc necesse est ejus laudis augmentum; et huic
nimirum proficiet, et faciamus vel ordinantis, vel
ordinati recto tramite mentionem. Quis enim du-
bitet ejus meritis deputari; quis reuuit iudicii
fuisse divini, ideo hunc a Patremibus in tempore
non esse susceptum, et diu super præmissa eccle-

^a Etiamm Innocentii habemus epistolas 13, 16
et 18, eidem Ruffo inscriptas.

^b Supple provinciæ, scilicet Achaïæ, cujus cura
cum cæteris Illyrici curam Ruffo ab anno 412 de-
mandatam esse liquet ex Innocentii epistola 13.

^c Sed et Achaïæ episcopus, qui convenientes in
tuum, Perigenem Patrem illius præferendum atque
ordinandum decreverunt, eumque tunc in epistola
synodica ad apostolicam sedem missa sanctum et
instituti optimi qualitate polentem prædicarunt.

^d Perigenem Patrem illius proprius metropolitans,
hoc est Corinthiorum antistes, episcopum ordinavit.
Idcirco in locum creatoris sui postea subrogatus mox
dicitur.

^e Id quod Coelestinus papa, epist. 4, n. 7, præ-
cepit, Nullus in vitiis detur episcopus, sed cleri, plebis
et ordinis consensus ac desiderium requiratur, antea
usu receptum fuisse cum hoc exemplo, tum aliis
constat; adeo ut populus etiam sibi ordinatum,
quamvis inculpatae vitæ, episcopum suscipere ni-

si, magna deliberatione suspensus, ut hujus ovilis pastor fieret, in cujus caulis suam a cunabulis transeisset ætatem? *Judicia Dei abyssus multa* (*Psal. xxxv, 7*): quod congrue aptamus exemplum, et nemo crederet quod in ordinatoris aliquando locum subrogari posset, quia fuerat ab aliis ordinatus. Non ambigo cœlestis tunc istud fuisse sententiæ.

4. Quæ vel consensu qui illic auctoritatem sedis apostolicæ præsentabant, eum in nostrorum numerum recipimus: et in eos necesse est vigorem censure, qui contra nostrum factum post hæc nescientibus nostris incitare dicuntur populos, si perstiterint, exseramus. Quod quidem et Dilectionem tuam in eos ex nostra præceptione facere volumus: ut eorum licentiam, quibus nihil tale commissum, refrenemus.

EPISTOLA V c.

Rufi in implendo vicarii apostolicæ sedis officio vigilantia laudatur. Idem explicatur officium. Memorat Bonifacius plures episcopos, suas ipsius litteras Rufi opera ad eos perlatas comprobasse; eaque occasione in Perigenis laudem excurrit.

Dilectissimo fratri RUFO BONIFACIUS.

1. Credebamus, post epistolas nostras pro ecclesiasticæ disciplinæ observatione transmissas, omnibus adiuturæ præsumptionibus præcludendum, cum ad consultationem Dilectionis tuæ præbuissemus debitum pro causarum æstimatione responsum; constituentes ea debere servari, quæ ecclesiastica exigit disciplina. Sed quantum nunc tuæ Sanctitatis nobis relatio patefecit, apud plerosque valuisse quod scripsimus; apud quosdam autem admonitionem nostram inefficacem cognovimus fuisse. Nec hoc Fraternitati tuæ possumus imputare, cum te anxium pro commissa tibi ecclesiarum sollicitudine et rebus et litteris sentiamus. Vigilantiæ tuæ laud-

nime egeretur. Quo autem loco habendi essent episcopi illi ab ecclesiis, quibus ordinati erant, rejecti, concilium Ancyranum, can. 18; Antiochenum, can. item 18, et Neocaesariense, can. 36, præscripserunt.

^a Legendum videtur, qui aliis fuerat ordinatus. Socrates, lib. vii, c. 36, aliquot prolatus exempla, quibus episcopos aliquando transferri licere approbet, hoc primum ponit: *Perigenes Patris ordinatus fuerat episcopus: sed quoniam ejus civitatis incolæ illum admittere recusabant, Romanæ urbis episcopus eum in metropolitana sede Corinthi constitui jussit, mortuo illius episcopo*. Sed ex Occidente nullum aliud in medium affert. Anno 541, concilium Antiochenum, can. 16, vetuerat, ne vacans episcopus in vacantem ecclesiam prosilieret *absque integro perfectoque concilio*, simulque perfectum esse definiat illud concilium, cui interfuerat *metropolitanus antistes*. Si autem metropolitanus antistes cum sua synodo vacantem ecclesiam vacanti episcopo tribuere jure potuit, id ipsum sane licuit et Romano pontifici in ea provincia, quæ ad specialem illius curam pertinebat. Eodem jure postea usus est Felix II papa, cum Joanni Talaie Alexandria civitate per Petrum Mongum pulso, Nolanam ecclesiam vacantem, uti testis est Liberatus diac., c. 18 regendam dedit.

mus industriam, qui ne videaris tibi commissa negligere, id non prætermittis litteris indicare, quod sedis apostolicæ debeat censura corrigere: hunc te Dei nostri habere professus timorem, quem prudentissimo inesse convenit sacerdoti; qui tunc tibi esse poterit gloriosus, si ea quæ curæ tuæ commissa sunt, prædesse ecclesiis fuerimus experti. Latuatur enim te, ut epistolis tuis ipse fideliter es locutus, beatissimus Petrus apostolus oculis suis, qualiter summi rectoris utaris officio. Nec potest tibi esse non proximus, qui pastor dominicarum ovium est perpetuus constitutus; aut aliquam abivis positam ecclesiam non curare, in quo universalis ecclesiæ positum legimus fundamentum.

2. Te ergo, frater charissime, omnis cura respectat earum ecclesiarum, quas tibi vice sedis apostolicæ a nobis creditas recognoscas: ut et prava corrigas, et dissipata componas; et si quæ inter episcopos eveniant causæ, sub divini judicii timore distinguas: ut creditis tibi a sede apostolica gubernaculis contra omnes fluctus nascentium procellarum juste et prudenter utaris.

3. In notitiam singulorum, ad quos ante jam scripsimus quem deberent tramitem custodire, nostras te epistolas pertulisse dixisti: quibus debitum se commodare consensum plurimi sacerdotum sacrarum traditionum memores sunt professi; quos fraterna charitate (*Supple*, sumus) complexi. Tales esse cognoscimus coepiscopum nostrum Adelphium, vel fratrem Perigenem, cui beati sermo concilii jam dudum adstipulator accessit. Ad episcopatus speculam jam vocabat ^f Dei, inquam, sententia, cujus beneficia sæpe credimus esse contraria; et in adversum vertimus, quæ post recognoscimus profuisse. Quam rem confirmat negotii præsentis exemplum. Tristis absque dubio coepiscopus noster Perigenes fuit, cum eum nemo susciperet ordinatum. Nonne huic hoc expediens erat, ut hunc civitate

^b Integra fiet sententia, si legatur in hunc modum: *Quare cum consensu eorum, qui illic auctoritatem sedis apostolicæ representabant seu representant. Sed hæc cum subnexis ad finem subsequentiæ epistolæ pertinere, et quæ in eadem epistola toto numero 4 continentur, huc referenda esse jam superius præmonuimus.*

^c Si chronica epistolæ hujus nota, uti valde verisimile est, cum antecedentibus ad superiorem attinet, nihil erit unde tempus quo scripta est, certo definiamus, nisi quod ea, quæ ab exordio ad principium, num. 4, disseruntur, nullum permittunt dubitandi locum, quin proxima epistola 4 posterior sit. Eum etiam illi servamus ordinem, quo in concilio Romano recitata est.

^d Labbeus *distinguit* mallet. Sed ejus conjectura ne subscribamus, vetat similis locus Xysti III, epist. 10, n. 2, ubi is papa hæc Anastasio episcopo Thessalonicensi potestatem dedisse se scribit, ut si quæ inter fratres nascantur actiones distinguat atque definiat.

^e A quo scilicet primum Patrensibus episcopus fuerat ordinatus, uti epist. 4, n. 3, disertius exponitur.

^f Si suppleamus hic, *eum Dei sententia*, recte sequitur, *Dei, inquam*.

sua Patrenses populi unitæ voce contradictionis arcerent? Sed quanto ^a inclinatus fuit, cum eum ordinatum nemo suscepit, tanto sublimior nunc est, cum a suis poscitur, qui ab externis fuerat refutatus. Evidens enim Dei manifestumque iudicium, qui cum id temporis voluit præstolari, quo mereretur huic ecclesiæ præsidere, in qua et natus asseritur et renatus.

4. Frater ^b charissime, quoniam prudentiæ tuæ injunctorum vel delegatorum pondus incumbit, ^c petito supplicum vel diligentæ tuæ electæ jamdudum vel vicinitatis ratione te respectat. Quam quidem petitionem non absque admiratione perlegimus, propterea quod tuis epistolis privaretur. Omnibus eo, quem res exiguit, ordine celebratis, aliqua ad nos scripta transmittas: nolumus enim coepiscopo Perigeni nostram paginam destinare prius, quam tuas accipiamus epistolas, cujus ordinationi videntur omnia delegata. Accelerabis id agere propter desiderium postulantium. Melius enim nosse dignaris, eos in hanc precem sola, ut arbitror, erga religionem devotione fervere: inaxime cum irreprehensibiliter eum asserant per annos innumeros in presbyterii honore durasse, et non indebito saltu, sed ad summum gradatum venisse fastigium. Cui ad plenitudinem confirmationis episcopatus sui hoc solum residet, quod nostros in honore suo necdum suscepit affatus. Intelligere autem tuam non ambigo charitatem hoc non absque admiratione, quod et huic videmur nostram paginam non misisse, et (*Fortenec*) supplicibus præbuisse responsum. Actum a nobis est, ut et apostolicæ sedis auctoritas, et Dilectionis tuæ honorificentia servaretur. Data xiii kal. Octobr. (*Septemb. 19, ann. 419*) Monaxio v. c. consule.

EPISTOLA VI ^d

AUGUSTINI HIPPONENSIS EPISCOPI AD BONIFACIUM
PAPAM.

Augustinus, præmisso Bonifacii elogio, necessitatem exponit hæreticorum epistolis respondendi. Tum hoc opus ad illum potissimum, non ut disceret, sed ut

^a Subaudi *magis*. Hic autem *humilis*, id est quod humilis et abjectus.

^b Cum antecedentibus nulla ratione coherent subnexa: sed si eorum loco substituantur hæc superioris epistolæ num. 4: *Quare consensu eorum qui illic auctoritatem sedis apostolicæ repræsentant, eum in nostrorum numerum recipimus, etc.*, nihil erit quod non aptissime coherent.

^c In vulgatis, *petitionis supplicum... vicinitatis ratione respectat*. Manifestum est, *petitionis* loco, *petitio* restituendum esse. Item *perspectat*, pro *te respectat*, irrepsisse suadet illud nuni. 2: *Te omnis cura respectat earum ecclesiarum*. Duplici igitur ratione Corinthiorum petitionem ad Rufinum attingere Bonifacius docet, prima speciali, qua dudum ab Innocentio ad cognoscendas hujusmodi causas jam electus fuerat; altera communi, quatenus Corinthiis vicinus erat metropolitanus.

^d Scripta anno 420. Est quidem exordium librorum quatuor, quos Augustinus contra duas epistolas

examinaret, vel etiam emendaret, direxisset se significat.

1. Noveram te quidem fama celeberrima prædicante, et frequentissimis atque veracissimis nuntiis quanta esses Dei gratia plenus acceperam, beatissime atque venerande papa Bonifaci. Sed postquam te etiam præsentia corporali frater meus vidit Alypius, acceptusque a te benignissime ac sincerissime mutua miscuit dictante dilectione colloquia, tecumque convivens, et parvo licet tempore, magno tibi junctus affectu, se simul et me refudit animo tuo, teque mihi reportavit in suo, tanto major me tuæ Sanctitatis est facta notitia, quanto certior amicitia. Neque enim dedignaris, qui non alta sapit, et quamvis altius præsideas, esse amicus humilium, et amorem rependere impensum. Quid est enim aliud amicitia, quæ non aliunde quam ex amore nomen accepit, et nusquam nisi in Christo fidelis est, in quo solo esse etiam sempiterna ac felix potest? Unde et accepta per eum fratrem, per quem te familiarius didici, majore fiducia, ausus sum aliquid ad tuam Beatitudinem scribere de his rebus, quæ hoc tempore episcopalem curam, si qua in nobis est, ad vigilantiam pro grege dominico stimulo recentiore sollicitant.

2. Novi quippe hæretici, inimici gratiæ Dei, quæ datur pusillis et magnis per Jesum Christum Dominum nostrum, etsi jam cavendi evidentius apertiore improbatione monstrantur, non tamen quiescunt scriptis suis minus cautorum vel minus eruditorum corda tentare. Quibus utique esset respondendum, ne se vel suos in illo nefando errore firmarent, etiamsi non metueremus ne quemquam Catholicorum verisimili sermone deciperent. Cum vero non desinant fremere ad dominici gregis caulas, atque ad diripiendas tanto pretio redemptas oves, aditus undecumque rimari, communisque sit omnibus nobis, qui fungimur episcopatus officio (quamvis ipse in ea præemineas celsiore fastigio), specula pastoralis: facio quod possum pro mei particula muneris, quantum mihi Dominus adjuvantibus orationibus tuis

Pelagianorum conscripsit, et Bonifacio nuncupavit: sed nihil vetat quominus appelletur epistola, maxime cum et epistolari ratione concinnatum sit, et epistolæ nomine donari soleant hujusmodi dedicationes. Ideo autem Augustinus opus, in quo duas Pelagianorum epistolas confutat, Bonifacio dicendum duxit, quia illas epistolas sibi ab eodem papa transmissas acceperat. Eas nimirum Bonifacius Alypio tradens Roma in Africam revertenti, ipsi Augustino, cujus nomen, ut lib. II *Retr.* c. 61 meminit, *calumniose interpositum offendebat*, noluit latere. Unde tempus colligere est, quo hæc epistola cum reliquo opere adornata sit. Alypius enim sub fine anni 419 Roma reversus dicitur. Et ordo quidem, quem in libris *Retractionum* Augustini obtinet hæc lucubratio, suadet eam ad annum 420 pertinere. Eam quoque per Alypium ad Bonifacium missam esse Julianus apud Augustinum, lib. I *Op. imperf.* c. 85, pro certo ponit.

dare dignatur, ut pestilentibus et insidiantibus eorum scriptis mendantia et munientia scripta præterdam, quibus rabies qua furiunt, aut etiam ipsa sanetur, aut a lædendis aliis repellatur.

3. Hæc autem, quæ duabus epistolis eorum respondeo, uni scilicet quam ^a dicitur Romam misisse Julianus, credo ut per illam quos posset suos aut inveniret, aut faceret, alteri autem, quam decem et octo velut episcopi participes ejus erroris, non ad quoslibet, sed ad loci ipsius episcopum sua calliditate tentandum, et ad suas partes, si posset fieri, traducendum, ausi sunt Thessalonicam scribere: hæc ergo quæ istis, ut dixi, duabus epistolis illorum ista disputatione respondeo, ad tuam potissimum dirigere sanctitatem, non tam discenda, quam examinanda, et ubi forsitan aliquid displicuerit, emendanda constitui. Indicavit enim mihi frater meus, quod eas illi dare ipse dignatus es, quæ in tuas manus, nisi vigilantissima diligentia fratrum nostrorum filiorum tuorum, venire non possent. Ago autem gratias sincerissimæ in nos benevolentia tuae, quod eas me latere noluit litteras inimicorum gratia Dei, in quibus reperisti nomen meum calumniose atque evidenter expressum.

EPISTOLA VII ^b,

Seu ^c supplicatio ut constituatur a principe, quatenus in urbe Roma per ambitum numquam pontifex ordinetur.

^a Hanc Juliano suam esse inficianti, Augustinus, lib. 1 Op. imperf. c. 48, istud respondere satis habuit: *Sed si eam non agnoscis, ecce non sit tua.*

^b In Gratiani decreto, dist. 97, c. 1, tota descripta est. Exstat quoque in collectione Dionysii Exigui, Hadr. Hispana, Isidori, et alia Langobardicis litteris exarata. His in collectionibus superiori epistolæ 3 anni 419, mense Junio, consignatæ antefertur. Sed nihil inde jvatur opinio Baronii, qui hanc ad eundem annum refert. Si enim anno 419 esset scripta, cum eam mense Julio datam esse constat, ut epistolæ mense Junio consignatæ postponeretur, temporis ratio postulabat. Si etiam occasionem qua scripta est, expendamus, eam ad annum 419 pertinere non posse facile conficietur. Illam quippe scripsit Bonifacius rogatu omnium sacerdotum ac clericorum suorum, qui *longa incommoditate* atque ægritudine ipsius territi, dum ejus vitæ metuerent, ne Eulalii recrudesceret schisma, prospiciendum duxerunt. Quamvis enim convalescere mox cœperit, nihil tamen censuit differendum, quominus Ecclesiæ unitati ac paci in posterum consuleret. At vero in superiori epistola 3 nihil deprehenditur, quod pontificem *longa incommoditate* laborantem spectet. Hæc igitur, de qua agimus, citius 1 die mensis Julii anni 420 consignari nequit. Cum solemnibus probatissimorum sacerdotum legatione missa est.

^c Argumenti hujus, quod Dionysius Exiguus concinnavit, veritatem Honorii rescriptum probat.

^d In ms. Navar. hic additur *Romanæ*: quod e marginali nota in textum videtur translatum. Hinc factum apud Merlin., *Ecclesiæ me Romanæ.*

^e Editi cum coll. Dion. Hadr. Hispan. et Isid., *propter conventus qui a sacerdotibus... agitantur*: optimi codicis Colb. Langob. auctoritate castigantur. Neque vero qui essent illi *conventus a sacerdotibus universis et clericis et Christianæ plebis perturbationibus* agitati, facile quis explicet: maxime cum Symmachus Bonifacio quantumvis infestus, acceptis im-

BONIFACIUS episcopus HONORIO augusto

Ecclesiæ meæ ^d, cui Deus noster meum sacerdotium vobis res humanas regentibus deputavit, cura constringit, ne causis ejus, quamvis adhuc corporis incommoditate detinear, ^e conventus a sacerdotibus universis et clericis, et christianæ plebis perturbationibus agitatus, apud aures Christianissimi principis desim. ^f Si quid enim secus quam oportet eveniat, non vos id facere, qui cuncta æqua moderatione componitis; sed nos, per nostram tacentes desidiam, videbimur quod civitatis quietem et Ecclesiæ pacem pervertere valeat admisisse. Cum enim humanis rebus divinæ cultor religionis Domino favente præsidcas; nostra culpa erit, si non id sub vestra gloria, quam certum est divinis semper rebus animo promptiore favisse, firmo et stabili jure custodiatur, quod per tot annorum seriem et sub illis etiam principibus obtinuit, quos nulla nostræ religionis cura constringit, ^g id est ethnicis, et sub vestræ Imperio Clementiæ minime quæ sunt illicita formidentur. Ipsa enim ^h Ecclesia devotionem tuam, christianissime Imperator, meo quidem sermone, sed suo ⁱ venerabilis appellat affectu, quam Christus Deus noster, vestri fidus rector et gubernator Imperii, uni desponsatam sibi et intactam virginem servat (II Cor. xi, 2), ne in eam aliquos paliamini insidiantium procellarum fluctus illidi, et quietam faciem tempestatis insolitæ tumore turbari, glorio-

^c perialibus edictis quibus hunc pontificem in urbem revocare jubebatur, ad Honorium rescripserit: *Tam grata universis quæ jussa sunt extilire, ut hoc et ordo amplissimus, et Romanus populus comprobaret... Tantus fervor et lætitia totius extitit civitatis, ut scilicet religionem redditam, et præstitam quietis securitatem omnes gratulatione congrua testarentur... Nec jam aliqua dissensio remanet populorum, et omnes divino judicio et majestatis vestræ acquirerunt voluntati. Cessantibus ergo studiis, omnes quod præcepto Dei admittit statutis, sentire cæperunt.* Ita rescribat Symmachus sacræ epistolæ, quam anno 419, die 8 Aprilis, acceperat. Ubi igitur cessarant partium studia, schismaticos illos conventus agitare potuisse quis intelligatur? Sed et de unis perturbationibus prævertendis, quæ accidere in posterum possent, Bonifacium, cum a clero conventus ac rogatus esset, sollicitum fuisse tota supplicationis ipsius series atque Imperatoris rescriptum persuadent.

^d In vulgatis, ut in scriptis Hadr. et Isid. exemplis, *siquidem*: verius in ms. Colb. Langob. ut in sincero Dion. exemplari Regio, *Si quid enim.*

^e In exemplaribus Dion. et Hadr., *id est licitis*, nisi quod in uno Harkno superscriptum est, *vel ideo licitis*. Isid. post Hispan. coll. substituit, *id est, ut fidens utatur licitis*: quod et Merl. arripuit. Editi alii de suo posuerunt, *id est, ut fidens utar licitis*. Solus Gratianus exhibet, *id est, ut licita serventur*. In Langob. codice Colb. exstat, *id est de licitis*. Unde conficiendum nobis visum est, *id est ethnicis*. Ad hunc Bonifacii locum Honorius exigit verba sua, cum epist. 10 scribit: *Ne sub principibus christianis Romana perdat Ecclesia, quod aliis imperatoribus non amisit.*

^h In ms. Colb. Langob. desideratur *Ecclesia*.

ⁱ Ita sincerum Dion. exemplar Regium cum Colb. At aliis in libris, *venerabili*. Tum duo mss. coll. Isid., *appellat affatu*.]

sissime et tranquillissime Imperator anguste. Ipsa ergo, quæ unî desponsata, vestra tamen mater est, Ecclesia hæc pietatem vestram legatione, quam suis sacerdotibus commisit, appellat, præterita a præsentiaque repetit. Vobis, inquit, religiose imperantibus, modo tutus est populus, tam fidus Deo, quam tibi, e principi christiano. Ecce enim inter ipsa mysteria, inter preces suas, quas pro vestri felicitate dependit Imperii, teste apud quem et de cuius sede agitur sancto Petro, sollicitis pro religionis obervantia vocibus clamat: cum sollicita petitione miscetur oratio, ne^d hos in varias res semel evulsa distrahat a cultu solito, tentatore sollicitante, discordia. e Ageret pluribus, princeps christianissime, nisi apud te suarum esset secunda causarum, et in oppressionibus idolorum, in hæreticorum correctionibus, fide tua, divino cultu pariter cum Imperio semper florente vicisset. Habet refugium, tuæ mansuetudinis animum cum suæ religionis veneratione eonjunctum: cum quidquid huic proficiat, vos agatis, f conferatis fratribus et consacerdotibus meis, probatissimis viris, a me et ab omnibus qui Ecclesiam faciunt g istam, ad te legatis: quibus, precamur, sacræ causam religionis prosequentibus, in urbe vestræ mansuetudinis hoc animo, quo postulatis annuitis, in perpetuum statui universalis Ecclesie consulatis. Data kalendis Julii (4 Julii ann. 420).

EPISTOLA VIII^h.

SEU RESCRIPTUM HONORII AUGUSTI AD BONIFACIUM PAPAM.

^a Præterita interpretari licet quæ sub Damaso Ursini facione, et præsentia quæ novissimo Eulalii schismate mala passa est Ecclesia.

^b In vulgatis post Isid.: *Crevit meus qui modo tuus est populus*: glossema a Bonifacii mente alienum. quod ex Dion. aliisque potioribus mss. castigatur. De securitate populo præstita, non de ipsius populi incremento hic sermonem esse firmatur ex iis, quæ Symmachus statim post pacatum schisma scripsit, qui religionem redditam et præstitam quietis securitatem omnes gratularentur, luculenter exponens.

^c Sic sinceriores mss. At unus Harlæus, qui estis principes christiani. Navar., qui es princeps Christianorum. Duo alii, principes Christi. Merl., qui es princeps Christi. Cæteri libri, qui es princeps christianus.

^d Posteriores edit. Concil., ne nos, et infra post Merl., discordias pro discordia. Gratianus vero ita decurtavit ac perstrinxit hunc locum: *ne humanas res solito tentatore occulto (seu occulte) sollicitante semel evulsa discordia distrahat*. Pronomen *hos* ad populum referre licet.

^e Editi, excepto Merl.: *Augeretur pluribus, princeps christianissime, mater Ecclesia, nisi*: castigantur auctoritate mss.

^f In vulgatis post Crab. *agatis et conferatis*: nullo suffragante ms. nisi quod in uno Harlæo secundis curis superadditum est et.

^g Merl., *ista munda legatione*. Editi cæteri *istiusmodi legatis*. Vetustior ms. Colb., *ista mandat legatio*. Reliqui veteres codices, *ista munda legatio*. A mss. lectione propius abest quam resituumus. Illam etiam postulat orationis series. Nam, ut in exordio Bonifacius declarat, ipse conventus ac rogatus a sacerdotibus universis et clericis ecclesie suæ hanc legationem ad Honorium destinavit. Prudens autem non solum suo, sed et omnium qui ecclesiam suam

^A *In quo statuit Imperator, ut si denuo Romæ duo episcopi ordinati fuerint, ambo de civitate pollantur.*

Victor Honorius, inclytus triumphator, semper augustus, sancto ac venerabili Bonifacio papæ Urbis æternæ.

Scripta (*dist. xvii, c. 2*) Beatitudinis tuæ debita reverentiæ gratulatione suscepimus i; quibus recensitis, egimus omnipotenti Deo maximas gratias, quod sanctimoniam tuam post longum incommodum optatæ redditam didicimus sanitati. Et ideo^k revertentibus venerabilibus viris, gaudium nostrum sacrorum apicum attestazione signamus, l ac petimus ut quotidianis orationibus apostolatus tuus studium ac votum suum circa salutem atque Imperium nostrum dignetur impendere. Illud autem pietati nostræ satis placuisse cognosce, quod sanctimonia tua de ecclesiarum aut populi perturbatione sollicita est. Quæ ne aliqua ratione possit evenire, satis clementia nostra credidit esse provisum. Denique prædicante Beatitudine tua id ad cunctorum clericorum notitiam volumus pervenire, ut si quid forte religioni tuæ, quod non optamus, humana sorte contigerit, sciant omnes ab ambitionibus esse cessandum. Ac si duo (*Dist. lxxix, c. 8*) forte contra fas temeritate^m certantur fuerint ordinati, nullum ex his futurum penitus sacerdotem; sed illum solum in sede apostolica permansurum, quem ex numero clericorum nova ordinatione divinum iudicium et universitatis consensus elegerit. Unde idⁿ observandum est, ut omnes tranquillam mentem et

^C faciebant, nomine legationem mittit, quæ liberam successoris sui electionem postulans, rem petebat quæ totius ecclesie suæ omnino intererat.

^b In iisdem veteribus collectionibus, in quibus superior, ac præterea in Vaticano exemplari aservatur hæc epistola. Ex iis quæ Honorius in Bonifacii et Eulalii causa seu precibus, seu litteris ac relationibus ad se Roma missis rescripsit, tempus quo hæc scripta est, conjicere licet. Cum enim is imperator omnibus illis scriptis intra septem dies aut non multo serius rescripsisse reperitur; eum etiam, quin hoc rescriptum daret, mensem Julium anni 420 elabi non svisse merito censeamus.

ⁱ Merlin. ut in mss. Isid., *urbis Romæ*.

^j In ms. Vatic., *suscipimus, omnipotenti Deo maximas gratias referentes quod*.

^k Codex Remig. coll. Hadr. ab antiqua manu secunda, *reverentibus*: quam correctionem secutus est qui Laudunensem ex eo descripsit. Eadem lectio et in mss. Isid. et apud Merl. obinet, quamvis vox sequens eam exclusisse debuisset.

^l In ms. Vatic. *deest ac petimus*.

^m Ita cum Gratiano et Merlino mss. nostri, nisi quod in uno Colb. *certatim*. At editi alii, *certantes*, omisso *forte*, quod antiquioris ms. Colb. auctoritate revocatur. Ad Honorii legem quod attinet, erat quidem illa ad ambitiosos deterrandos idonea; sed eadem ad excludendos bonos abuti poterant pacis inimici. Sane si antea valuisset, Bonifacium ipsum ac Damasum inter pontifices suos Roma non recenseret. Sed quædam interdum exigit temporum iniquitas, quæ, hac sublata, prudenter remouentur.

ⁿ Corb. ms. coll. Hadr. *Unde sedulo servandum est. Unus Harl. secundis curis, Unde id volo servandum esse. Navar., Unde id observandum esse volo*. Sincerior est vulgata lectio, eique plerique mss. astipulantur.

pacificos animos ex serenitatis vestrae admonitione custodiant, nec aliquid seditiosis conspirationibus tentare conentur, cum certum sit, nulli partium a sua studia profutura.

EPISTOLA IX ^b.

Quæ ecclesiæ Constantinop. jura in Illyricum propagantur.

THEodosius aug. c PHILIPPO Pf. P. Illyrici.

Omni (Ex Cod. Theod. lib. xvi, tit. 2, leg. 45, et Cod. Justin. lib. 1, tit. 2, leg. 6) innovatione cessante, vetustatem et canones pristinos ecclesiasticos, qui nunc usque tenuerunt, per omnes Illyrici provincias servari præcipimus; ut si quid dubietatis emergerit, id oporteat non absque scientia viri reverentissimi sacrosanctæ legis antistitis urbis Constantinopolitanae, quæ Romæ veteris ^d prærogativa ^B lætatur, conventui sacerdotali sanctoque judicio reservari. Dat. prid. id. Jul. (14 Jul. ann. 421) Eustathio et Agricola coss.

EPISTOLA X ^e.

SEU EXEMPLAR EPISTOLÆ PISSIMI IMPERATORIS HONORII AD THEODOSIUM AUGUSTUM.

Ut superiorem constitutionem abroget.

Omnibus (Ex Holstenii collect. Rom. pag. 81) quidem causis, in quibus nostrum postulatur auxilium, intercessionem apud aures tuæ Clementiæ negare non possumus: sed his majorem necessario curam studiumque debemus, quibus sanctæ sedis apostolicæ desideria continentur. Nam cum favore divino nostrum semper gubernetur Imperium, procul dubio illius ecclesiæ specialia nobis cultu veneranda ^C

^a In ms. Vatic. desideratur sua.

^b Hanc epistolam, ut quæ duabus subequentibus occasionem præbuerit, hic representare visum est operæ pretium. Eam Attici persuasionem datam esse Baronius, ad annum 421, putat. Et alia quidem lex, ne videlicet in Hellesponto aliisque regionibus præter sententiam episcopi Constantinop. ulla fieret sacerdotis ordinatio, teste Socrate, lib. vii, c. 28, solius Attici personæ concessa, huic episcopum ab ambitione immunem non fuisse argumento est. Theodosius tamen, epist. 10, constitutionem hanc non tantum Attici, sed et supplicantium episcoporum per Illyricum precibus sibi subreptam fatetur.

^c Ad eundem Philippum alia legitur constitutio Cod. Th. lib. xvi, tit. vii, leg. 21.

^d Ea veteris Romæ prærogativa est, ut sit apostolica sedes. At civitas CP., ut Gelasius epist. 9, n. 6, laqueatur, nullum inter sedes nomen accepit. Immo neque ex Regis præsentia ullam ecclesiis prærogativam accedere idem papa, epist. 23, n. 10, asserit. Eam autem, qua Romanum pontificem gaudere Nicæna synodus, can. 6, observat, antistiti Constantinop. hic attribui obscurum non est. Quam novitatem a Theodosio admitti eo magis est mirum, quod in hoc ipso edicto omnem innovationem cessare se velle præloquitur.

^e In Romano concilio, quod Lucas Holstenius in lucem emisit, hæc epistola subnexumque Theodosii rescriptum post tres ultimas Bonifacii nostri epistolas recitata sunt. His duobus monumentis suis hic locus merito datur, utpote quæ Bonifacium petente ad apostolicæ sedis jus vindicandum conscripta sint. Etsi tempus, quo scripta sunt non notetur, illud tamen ex superiore constitutione conjectare licet. Ubi enim hæc promulgari cœpit; valde probabile

est, ex qua et Romanum principatum accepimus, et principium sacerdotium (supple accepit). Si quidem nihil aliud a pietate vestra postulaverit missa legatio, nisi quod catholice fidei disciplinæ et æquitati concurderet. Petiit enim ut hæc privilegia, quæ dudum a patribus ^f constituta usque ad tempora nostra servata sunt, inconvulsa perdurent. In qua parte respicit Serenitatis tuæ, nihil vetustis & decretis, si quæ canonum conscripta sunt regulis, penitus derogandum; nec tunc jam sæculorum reverentiam novellis præjudiciis sauciendam, domine. Unde Majestas tua, recensitis vestrae pietatis assatibus, Christianitatis æmora, quam pectoribus nostris misericordia cœlestis infundit, universis remotis quæ diversorum episcoporum ^h subreptionibus per Illyricum impetrari dicuntur; antiquum ordinem præcipiat ⁱ custodiri: ne sub principibus christianis Romana perdat Ecclesiæ quod aliis imperatoribus non amisit.

EPISTOLA XI.

SEU RESCRIPTUM THEODOSII AUGUSTI AD HONORIUM AUGUSTUM.

Se præcepisse ut remotis quæ sibi subrepta fuerant, illata servarentur Romani antistitis per Illyricum privilegia.

Dignum (Ex eodem libro, pag. 85) meretur iudicium, quisquis perennis principis assatus ad nostram videtur deferre clementiam, domine sancte, pater auguste venerabilis, tum præcipue christianæ religionis intuitu, quæ venerandis sensibus Majestatis tuæ ita infusa est, ut per nostra corda latius porrecta servetur. Deus enim auctor ideo i præsules

est Bonifacium minime quiescisse, donec Honorii operam iniqua constitutio rescinderetur. Quocirca hæc tria scripta haud magno intervallo distrahenda sunt. Certe separanda non videntur, quæ re ac materia adeo sunt conjuncta.

^f Etiam sub gentilibus imperatoribus, ut in epistolæ hujus clausula invenitur. Unde arguere liceat Romani episcopi jus in Illyricum non a Damaso cœpisse.

^g Hæc opponit Honorius Theodosii dictis, quibus vetustatem et pristinos canones vindicare se jactabat.

^h Thessaliæ videlicet, qui vel Rufo invidabant concessam dignitatem, vel Attico occulte favebant.

ⁱ Bonifacius, epist. 7, ad Honorium scripserat: *Firmo et stabili jure custodiatur, quod per tot annorum seriem et sub illis etiam principibus obtinuit, quos nulla nostræ religionis cura constrinxit; ac forte similia in libello, quo ejusdem Imperatoris intercessionem imploravit, repetierat. Certe hujusmodi verba ipse Honorius hic videtur imitari.*

^j Vopiscus, in Probo, Aureliani aug. ad Probam nondum imperatorem scribentis hæc verba recitat de decimanis: *Illi enim sunt qui quadam felicitatis prærogativa prævales, nisi futuros principes habere non norunt.* Jul. Capitolinus, in M. Antonio philosopho: *Fuit in eo sacerdotio et præsul et vates.* Lampridius quoque, in Juliano, meminit prævalem regendæ republicæ ab illo imperatore facturum. Et Holstenius, qui et christianis principibus ab ecclesiasticis scriptoribus eandem prævalem appellationem tributam observat. Et ipsa Gelasius papa, epist. 12, Imperatorum constitutionem indicans, de ea sic loquitur: *Prævalem nostrorum auctoritas*

fecit christianorum principum posteros, ut omni A subreptione frustrata, id quod a majoribus nostris constitutum est reservetur. Et quamquam non solum in iis, quæ divina suffragia incorrupta servarunt, affatus Perennitatis tuæ a nobis observentur affectu celeri omnique veneratione suscepta, tum præcipue hæc res; quia sæculi totiusque regni nostri sospitatem illius inclytæ urbis nomen hactenus servat. Unde omni supplicantium episcoporum per Illyricum subreptione remota, statuimus observari quod prisca apostolica disciplina et canones veteres eloquuntur. Super qua re, secundum formam oraculi Perennitatis tuæ, ad viros illustres præfectos prætorii Illyrici nostri scripta a porreximus, ut cessantibus episcoporum subreptionibus, antiquum ordinem specialiter faciant custodiri: ne venerabilis ecclesia B sanctissima Urbis privilegia a veteribus constituta amittat, quæ perenne vobis sui nominis consecravit imperium.

emanavit. Et hi quidem *præsules* non immerito dicuntur, quia præsent reipublicæ, sicut episcopi vocantur præsules, quia præsent ecclesiæ.

^a Exciderunt scripta illa, tantumque in Theodosii ac Justiniani Codicibus exstat præceptum superius allatum, quod his rescisum fuit. Sed illorum veritatem vel id maxime firmat, quod Bonifacii successores pristinum jus in Illyrici provinciis sine ulla controversia retinuerunt.

^b Non tantum in collectionibus Dion., Hadr., Hispana Isidori Mercatoris, sed et in Codice canonum, quem Pasch. Quesnellus edidit, habetur. Colbertinum hujus Codicis exemplar hanc in Indice generali præ se fert falsam inscriptionem: *Bonifacii papæ ad Hilarium episcopum Narbonensem de Patroclo episcopo Lutubensi.* Verior ista foret: *de Patroclo Arelatensi, qui Lutubensem episcopum præter canones ordinavit.* Summam retinemus, quam Dionysius Exiguus ei præfixit. Privilegia Patroclo a Zosimo concessa Bonifacius hac epistola ita rescindit, ut nec illorum, nec decessoris sui, a quo concessa erant, mentionem faciat. In eo, quod metropolitanis jus a canonibus attributum restituat, a Coelestino, epist. 4, n. 6, laudatur.

^c In vulgatis secundum Isid. hic additur *salutem*, quæ vox abest ab antiquiorum collectionum exemplis.

^d Editi, *Difficilem*, etc. Colb. ms., *Difficile quorundam fidem querimoniam commodamus.* Reg., *Difficile quidem querimoniis credidimus.*

^e Merl., *Lucubensis.* Crab., *Luclenensis.*

^f Vestustior codex Colb. *suas petitiones cassante.* D Verior est aliorum librorum lectio, ex qua confirmatur usus, ne populis, *sua petitione cessante*, id est præter petitionem suam, episcopus ordinaretur, aut illi sic sibi ordinatum accipere inviti cogentur.

^g Sirm. et Lab. cum antiquiore ms. Colb., *in alia.* Alter Colb., *ex aliena*, minus apte. Quamvis enim istud quoque valent Canones, ne ex aliena provincia, nisi in propria desit dignus, episcopus queratur, de sacerdotibus tamen in aliena provincia non ordinandis tota nunc controversia est. Jam cum Pa-

¹ Cum Lutevenses in prima Narbonensi provincia clerici conquesti apud Bonifacium essent, Patroclum Arelatensem, mortuo episcopo suo, alterum sibi, cum in alia sint provincia, prætermissio metropolitana suo, id est, Hilario Narbonensi, ordinasse: de ea re scribit ad Hilarium pontifex, mandatque ut Lutevam profectus, metropolitani jure arbitrioque utatur;

EPISTOLA XII^b.

BONIFACII I, PAPÆ, AD HILARIUM NARBONENSEM EPISCOPUM.

Ut in unaquaque provincia nemo, contempto metropolitano, episcopus ordinetur.

BONIFACIUS, episcopus urbis Romæ, ¹ HILARIO episcopo Narbonensi ^c.

1. Difficile ^d quidem fidem querimoniis commodamus, quarum sacerdotes Domini pulsat intentio, maxime cum eos loquuntur quidpiam contra patrum statuta tentasse: sed frequenter has asserit, sicut nunc, multitudo causantium. Ecce enim, ut charitas tua recognoscit ex subditis, ^e Lutubensis ecclesiæ cleri ordo, vel plebis, preces suas et lacrymas ad nos, quantum datur intelligi, magno cum dolore miserunt, dicentes, coepiscopum (*Hæc citat Coelestinus epist. 4, n. 7*) nostrum Patroclum, ^f sua petitione cessante, in locum decedentis episcopi, nescio quem in ^g aliena provincia prætermissio metropolitano

troclo, quod in aliena provincia sacerdotes ordinasset, ut in epistola 6 Zosimi, n. 1, habetur, expostulat Hilarius Narbonensis, *asserens in aliena provincia ab alio non debere fieri sacerdotes.* Cumque subinde unus e Patrocli successoribus Hilarius idem sibi privilegium arrogasset, hunc Leo, epist. 11, n. 7, corripuit his verbis: *Quid sibi Hilarius querit in aliena provincia, et id quod nullus decessorum ipsius ante Patroclum habuit, quid usurpat?* In toto hoc negotio quædam fuit apostolicæ sedis judiciorum species seu forma diversa. Primo enim Narbonensis antistes episcoporum in provincia Narbonensi I ordinandorum potestatem consecutus erat, ut e Zosimi epistola 6, n. 1, discimus. Tum is papa mox dicta epistola 6, hoc illi jus sustulit, ac transtulit in episcopum Arelatensem. Exinde Bonifacius abrogato Patrocli privilegio, Hilario Narbonensi episcopo ablatum jus restituit; quod et sequentes pontifices, ac nominatim Leo, epist. 11, n. 7, confirmarunt. In hac tamen diversitate omnes in unam conspirasseprehenduntur sententiam: quatenus sedulæ canum observationi inhærendum esse una voce clamaverunt. *Apud nos*, inquit Zosimus, epist. 5, *inconvulsis radicibus vivit antiquitas, cui decreta patrum sanxere reverentiam.* In eo quoque et nunc Bonifacius, et postea Coelestinus ac Leo cum illo concordarunt. Nam et ipsi sese canonum vindices summo consensu profitentur. Et vero Zosimus privilegium controversum Patroclo non adjudicavit, nisi postquam is decessores suos illo semper gavisos esse iis probavit argumentis, quæ Hilarius Narbonensis confutare tum non valuerat. At si præsul idem postea, resumtis spiritibus, neminem ante Patroclum illud sibi arrogasse fidem fecit, minime mirum est eum impetrasse, ut id privilegii, sublata causa propter quam indultum fuerat, revocaretur atque abrogaretur. Zosimi ea de re judicium etiamnum defendit Pasch. Quesnellus Dissert. 5, in Leonem. Ab adversa autem parte stant Baronius, ad ann. 418 et 422, Petrus Marca, lib. de Primatu, § 71; ejusque continuator Steph. Baluzius, lib. v de Concord. sacerdot. et imp., c. 30; necnon Tillemontius, tom. x, pag. 681 et seqq.

etur; et peractis omnibus, sedi apostolicæ renuntiet quid statuerit. Itaque rescindit quod Zosimus nuper decreverat, primæque Narbonensis ordinationem non ad Arelatensem, sed ad Narbonensem episcopum, velut metropolitanum, pertinere declarat.

contra patrum regulas ordinasse. Quod nequaquam A possumus ferre patienter : quia convenit nos paternarum sanctionum diligentes esse custodes. Nulli etenim videtur incognita synodi constitutio Nicæna, quæ ita præcipit, ut eadem ^a proprie verba ponamus. Per unamquamque provinciam jus metropolitanos singulos habere debere, nec cuiquam duas ^b esse subjectas. Quod illi, quia aliter, credendum non est, servandum sancto Spiritu suggerente sibi met censerunt.

2. Unde, frater charissime, si ita res sunt, et ecclesiam supradictam provinciæ tuæ limes ^c includit, nostra auctoritate commonitus, quod quidem facere sponte ^d deberes, desideriis quodcunque, et voluntate respecta, ad eundem locum in quo ordinatio talis celebrata dicitur, metropolitani jure munitus, et præceptionibus nostris fretus, accede : intelligens arbitrio tuo secundum regulas patrum quæcumque faciendæ sunt a nobis esse concessa ; ita ut peractis omnibus, apostolicæ sedi quidquid statueris te referente clarescat, cui totius provinciæ ^e ordina-

^a Apud Baron. ut in uno ms. Harl., *propria*. Quesnellus, dissert. 12, c. 7, pro *proprie* restituendum putat *prope*. Sed neque ipse in Nicænis canonibus aut verba quæ a Bonifacio laudantur, aut *prope eadem* invenit. Immo neque unde excerpta sint, inter eruditos convenit. Alii quippe ^e canonibus, qui excederint, descripta esse arbitrantur. Alii multo plures Nicænum canonem ⁶ hic indicari existimant. Adversus quos mox memoratus vir clarissimus, ibid., cap. 6 : *Nec ego, inquit, hunc notari puto : de majoribus enim dioceseon primutibus magis agit, quam de metropolitanis provincialium episcopis. At de his, inquit, ordinariis metropolitanis provincialium episcopis sermo est in canone 4, qui est de ordinatione episcoporum*. Verum neque iste canon ⁴ etiam ex collectione quam *canonum ecclesie Rom. Codicem* inscripsit, verba *prope eadem*, atque ea quæ Bonifacius hic laudat, exhibet. Ita nempe illic enuntiatur : *Episcopum oportet maxima quidem ab omnibus qui sunt in provincia ordinari.... Potestas sane vel confirmatio pertinebit per singulas provincias ad metropolitanum*. Ad nos quod attinet, licet hunc canonem ⁴ a Bonifacio laudatum non negemus, nihil tamen vetare arbitramur quominus idem papa respexerit simul et ad eam canonis ⁶ partem, quæ in pervetusto codice Fossat. nunc Colb. sub hoc titulo, *De infirmanda ordinatione, quæ sine consensu metropolitani fit*, ita exprimitur : *Per omnia autem manifestum est hoc, quod si quis præter voluntatem metropolitani episcopi fuerit ordinatus, hunc statuit hæc sancta synodus non debere esse episcopum*. In illo etiam Codice, quem Quesnellus edidit, eadem est canonis ⁶ in duos distinctio, atque iisdem verbis postrema ejus pars effertur. Certe viro doctore ægre concesserimus, hac postrema parte unam sedem, quas subinde patriarchales vocarunt, non cæterarum metropoleon præscribi potestatem. De intelligentia autem verbi *proprie* hæc nostra conjectura est, Zosimum non propria Nicæni concilli verba hic referre voluisse, sed verba, quæ forte in Lutebentium libello et Nicænis canonibus summam expressa erant, repetiisse, ac velut sibi propria declarasse. Qua ratione Zosimus, ut in epistola 21 Cælestini, n. 11, visuri sumus, Carthaginensis synodi decreta adoptavit his verbis : *Illud etiam quod intra Carthaginensis synodi decreta constitutum est, quasi propriam apostolicæ sedis amplectimur*.

^b In edit. Rom. aliisque antiquioribus, ut in mss. coll. Hisp. et Isid. hic additur *posse*. Quod verbum rectius abest ab exemplaribus Dion. et Hadr. ejus-

tionem liquet esse mandatum. Nemo ergo eorum terminos audax temerator excedat, nec aliquis in illorum contumeliam partibus suis, quæ sibi ^f non videntur concessa, defendat. Cesset hujusmodi pressa nostra auctoritate præsumptio eorum, qui ultra licitum suæ limitem dignitatis extendunt. Quod idcirco dicimus, ut advertat charitas tua, adeo nos canonum ^g præcepta servare, ut ita constitutio quoque nostra definiat, quatenus metropolitani sui unaquæque provincia in omnibus rebus ordinationem semper expectet. Data ^h v idus Febr. (*Feb. 9 ann. 422*) dominis nostris Honorio xiii et Theodosio x augg. cons.

EPISTOLA XIII ⁱ.

Rufum de concessa sibi vicarii B. Petri dignitate ac munere Bonifacius admonet, communicatque cum eo, et quid circa varia, quæ illis in partibus agitantur negotia, ad Thessalos scripserit, et qui ipsi agendum restet.

Dilectissimo fratri RUFO BONIFACIUS.

1. Retro majoribus tuis super provinciis apostoli-

que loco subauditur *debere*. Nam Alexandrino, Antiochæno, Thessalonicensi aliisque nonnullis antistitibus plures provinciæ tunc erant subjectæ, et ex sententia Innocentii (qui epist. 24, n. 2, rescribit, divisim imperiali judicio provinciis metropoles in ecclesia nequaquam dividendas, nec numerum augendum esse metropolitanorum) liquet fieri potuisse, ut uni metropolitanæ ecclesiasticæ duæ provinciæ civiles subicerentur. Longe minus placet illud vetusti ms. Colb., *esse posse sedes subjectas*. Non enim de sedibus, sed de provinciis hic sermo est.

^c Unus e mss. Colb., *inclusit*. Mox Merlin. ut in mss. Isid.: *communias*; editi vero alii cum exemplis coll. Hadr. *communius* vel *communius*: ubi cum Dion. aliisque potioribus mss. restituimus *communius*.

^d Unus codex Harlæus, secundis curis, *debueras*, favente Regio mersin Dionysii collectionem continente, in quo exstat *deberes*.

^e Crab. hic addidit *suæ*, ac deinceps retentum est hoc vocabulum, quod a Dion. Hadr. atque aliis potioribus mss. abest. Certe *tuæ*, non *suæ*, addendum fuisset.

^f In edit. Rom. ut in ms. Pith. hic adjicitur *ab his*: quorum loco subaudiendum *secundum regulas patrum*. Eadem vox *patrum*, supra, cum in his eorum terminos, tum in istis in illorum contumeliam, pariter subauditur.

^g Vetus codex Colb. ac Pith., *canonum cautius præcepta servare*. Tum nonnulli, sed non potiores, ut *ista*. Deinde Pith., *censio*, loco vocis *constitutio*. Nicæna synodi canonem ⁴, quo eorum, quæ in unaquaque provincia fiunt, confirmationem a metropolitano fieri præcipitur, Bonifacius hic non obscure commendat ac firmat.

^h In vetere ms. Colb., *vi idus Febr.* Deinde hæc verba *dominis nostris*, quæ in ms. Pith. desiderantur, in cæteris exprimentur his notis *DD. NN.*

ⁱ Et hæc epistola, quæ et commonitorium merito vocetur, cum duabus subsequentibus in concilio Romano, quod Lucæ Holstenii opera in lucem prodit, recitata est. Tria illa scripta idem Severus apostolicæ sedis notarius simul in Illyricum detulit. Unde cum Nicolaus I epistolam, quæ media est, sæpius laudat, etiam aliis duabus adjicit auctoritatem. Præterea iis, quæ de Perigene in illis litteris habentur, consentaneum est Socratis lib. vii, c. 36, de hoc præsele testimonium.

cæ sedis injunctum diligenter a tua charitate debet impleri. Causæ etenim ecclesiarum per eas provincias positarum pervigili sunt circumspectione curandæ. Ita quippe vice sua beatus apostolus Petrus ecclesie Thessalonicæ cuncta commisit, ut intelligat se sollicitudinem manere multorum : quam minorem facere nova *, que vires habere non possunt, tentamenta non debent. Non est enim eorum cedendum studiis, quos novitas rerum, et indebitæ desiderium dignitatis accendit ; sed elaborandum est, et Deo nostro favorem præstante certandum, ut quisquis contra licitum nititur, sibi par omnia recognoscat occursum. Quapropter, frater charissime, fretus jam dudum a te auctoritate suscepta, contra inimicas turmas idoneus Dei nostri miles armare. Nihil hic timendis dubii, nihil incerti formidabis eventus. Habes beatum apostolum Petrum, qui ante te pro sua possit vi repugnare. Nolo perturbatione maris conciti terrearis. Fidem quippe, quam in arcu tuo pectoris portas, omnibus rebus certum est esse majorem. In nullo te turbo, in nullo penitus procella vexabit. Non patitur ille sedis suæ perire privilegium te laborante piscator. Omnis tumor fluctuum, omnis procella cessabit, eo favente nisibus tuis, cui soli mare pervium fuit. Aderit nimirum, et violatores canonum atque ecclesiastici juris inimicos Deo auctore compescet, qui talium mentium semper vota frustratur.

2. In cæteros etiam contumaces jus concessæ potestatis exerce. Nullum etenim locum vides a nobis otiosum relictum. Ad Thessalos comminationis et

* Novorum illorum tentamentorum nomine intelligit Holstenius rescriptum Theodosii in favorem ædis Constantiæ contra jus Rom. sedis in ecclesiis Illyrici anno antecedente extortum : eique favere videntur subnexa : *Non est enim eorum cedendum studiis, quas novitas rerum et indebitæ desiderium dignitatis accendit.* Nam illud *indebitæ desiderium dignitatis* ad unum Atticum alinet. Sed eorum nomine, quos novitas rerum accendit, intelligere licet Thessalos, qui Attico assentari studentis nova quædam tentarint, ab qua sedis apostolicæ offensam et a Bonifacio comminationis et correctionis plenas litteras meruerunt. Neque vero, si integrum ac nondum rescissum tum mansisset Theodosii præceptum, quo apostolicæ sedis jus in Illyricum ad regie urbis antistitem transferrebat, Bonifacius, n. 2, tam fidenter Rulo fuisset dicturus : *In cæteros etiam contumaces jus concessæ potestatis exerce.*

† In Ephesina concilio, initio act. 1, inter cæteros episcopus notatur Perrebius episcopus Farmuli seu Farmaci, in uno codice Firmaci, in aliis Farmalii, ubi legendum Pharsalii, quæ urbs est Thessaliæ. In processu ejusdem actionis sententiam dicit apud Labb., tom. III, pag. 489, B. Perrebius Thessalicorum saltuum, Græcè τῶν Θεσσαλικῶν σαλῶν [προῶτων], episcopus : et apud eundem, pag. 557, A. subscribit Perrebius Thessalicorum saltuum episcopus. Quæ lectio et apud Marium Mercatoreum, edit. Baluz. pag. 912, et in nova collectione Concil. quam idem Baluzius corrigiavit, pag. 651, obtinet. In ejusdem collectionis pagina 610, Perrebius Græcè τῶν Θεσσαλῶν σαλῶν, et Latine Thessalicorum saltuum episcopus subscribit. Denique in eadem collectione, pag. 6148, inter Chalcedonensis concilii subscriptiones existat Perrebius episcopus Thessalicorum Sardorum.

A correctionis plenas litteras misimus. Ad synodum, quæ dicitur illicite (Corinthi) congreganda de causa fratris nostri et coepiscopi Perigenis, cujus scripsimus (Vide Zosimi epistolam 15, n. 1) statum nulla posse penitus ratione turbari, talia scripta direximus, quibus universi fratres intelligant, primo convenire se citra tuam conscientiam minime debuisse ; deinde, de nostro non esse judicio retractandum. Numquam enim licuit de eo rursus, quod semel statutum est ab apostolica sede, tractari. In qua pagina nostra, ut soudecut, honorem debitum tui ser-vavimus Sanctitati, sicut ejus charitas tua lectione cognosceret.

5. Perrevis autem coepiscopi nostri negotium, cujus nobis libellus ab eodem destinatus fecit indicium, cui concesserunt sui molesti nisus esse dicuntur, ita ut eum ecclesia sua crederent esse pellendum, diligenter audire tuam volumus b charitatem, conventis supradictis coepiscopis nostris, quorum se vim sustinere deplorat. Tunc demum, ut intelligant, si quid a se factum est contra consuetudinem, prius esse cassandum, omnibus vestigatis ad nos tua charitas referre maturet ; quatenus c prolatum a tua fraternitate iudicium sententia nostra valeat roborari.

4. Sane in epistola Thessalis fratribus destinata id a nobis scriptum volumus recognosceas, Pausianum, Cyriacum atque Calliopum d a nostra communione penitus submovendos : ita ut remedium solum interventionis tuæ gratiam se habere cognoscant. Maximum autem, quem male tua charitas retulit ordi-

Quem in locum Rusticus Vigilii papa diaconus observavit, in Acmonæensi codice Saltuum, loco Sardorum, præferri. In hac porro lectionum varietate, quæ anteposenda sit, ex hac et sequenti epistola dijudicatur. Cum enim in illis de Thessalis et ad Thessalos sermo sit : consequens est ut is Perrevis seu Perichius Thessalicorum, non Thessalonicensium saltuum episcopus exstiterit, atque una eademque Thessaliæ urbs duplici, Pharsalii scilicet ac Thessalicorum saltuum, nomine dicta fuerit. Illud præterea ex citatis locis conficitur, Perrevium ecclesia sua minime fuisse pulsum, siquidem et cum Ephesina et cum Chalcedonensibus patribus ut episcopus concessit, eoque nomine concilio utrique subscripsit.

c Apud Holsten., probatum. Quod prolatum restituerimus ; nemini non probandum putamus.

d De his tribus episcopis Holstenius dictum intelligit illud epistolæ sequentis, n. 2 : *Audite episcoporum quoddam, apostolico jure contempto, etc.* Præterea ab eisdem episcopis Maximum sive vicarii apostolici consensu ordinatum opinatur. Cui opinioni favet tertius numerus ad episcopi ejusque ordinationem requisitus. Si autem Maximum ordinasset, non tantum hic, sed et illi a sacerdotati honore submovendi erant. Certe de hujusmodi ordinationibus illud a Zosimo, epist. 7, n. 2, legitur constitutum : *Scias qui ordinaverit, et se gradus sui subire jacturam, nec in illum, quem ordinavit, sollicitus esse quæ contulit.* Vide notam a in ejusdem papæ epistolam 9, n. 1. Bonifacius autem, in epistola seq., n. 3, eos a sua communione separari significat, quia ipsi se ab apostolica sedis communione separare volunt. Apud Baluzium, non, coll. Concil. pag. 604 et 866 : *Pensianus episcopus Hæmæ Thessaliæ, qui Nestorii partibus addictus erat, inter subscriptiones legitur.*

natum, in totum sacerdotii censemus honore pri-
vandum.

5. Tuæ charitatis est Severum apostolicæ sedis notarium, animis acceptissimum nostris, de nostro proprio latere ^a destinatum, peractis omnibus, tota celeritate dimittere; ut gestarum ordinem rerum, eodem festinus revertente, noscamus. Data v idus Martias (Martii 3 ann. 422), Honorio xiii et Theodosio x Augustis consulibus.

EPISTOLA XIV ^b.

Concessa Ruso potestas, quam nonnulli contemnebant, asserta primum apostolicæ sedis auctoritate, confirmatur.

Dilectissimis fratribus universis episcopis per Thes-
salianam constitutis BONIFACIUS.

1. Institutio universalis nascentis Ecclesiæ de beati Petri sumpsit honore principium, in quo regi-
men ejus et summa consistit. Ex ejus enim ecclesiastica disciplina per omnes Ecclesias, religionis jam crescente cultura, fonte manavit. Nicænæ synodi non aliud præcepta testantur: adeo ut (Citat Nicolans I epist. al. 42) non aliquid super eum ausa sit ^c constituere, cum videret nihil supra meritum suum posse conferri: omnia denique huic noverat Domini sermone concessa. Hanc ergo Ecclesiis toto orbe diffusis velut caput suorum certum est esse membrorum: a qua se quisquis abscidit, sit christianæ religionis extorris, cum in eadem non cœperit esse compage.

2. Audio episcoporum quosdam, apostolico jure contempto, novum ^d quiddam contra Christi proprie præcepta tentare, cum se ab apostolicæ sedis
C communionem, et, ut dicam verius, potestate separare nituntur, eorum ^e petentes auxilium, quos ecclesia-

^a Hoc est, unum ex iis qui lateri nostro adhærere solent, adeoque nobis noti, familiares, probati atque chari sunt. De vocis hujus antiquitate et usu plura in Leonis epistolam 51 dicturi sumus.

^b Totum epistolæ hujus exordium, ut ab Holstenio est observatum, Hadrianus I, epist. 97, Codicis Carol. edit Grets., pag. 322, transcripsit. Prima ejus verba Nicolaus I, epist. al. 70, n. 8, et alibi, laudat. Ipse Bonifacius nonnulla in eo ad imitationem exordii epistolæ 25 Innocentii ad Decentium expressit.

^c Scil. can. 6, ubi in veteribus codicibus legitur, *Ecclesia Romana semper habuit (non, ut Quesn. prætulit, habeat) primatum*. Quo respiciens Nicolaus I, epist. 8, ait: *Si instituta Nicænæ synodi diligenter inspiciantur, inveniatur profecto, quia Romanæ Ecclesiæ nullum eadem synodus contulit incrementum: sed potius ex ejus forma, quod Alexandrinæ Ecclesiæ tribueret particulariter, sumpsit exemplum*. Eodem pertinet et quod Gelasius epist. 33, n. 4, scripsit: *Romana Ecclesia nullis synodicis constitutis cæteris Ecclesiis prælata est: sed evangelica voce Domini et Salvatoris nostri primatum obtinuit. Ista igitur privilegia, inquit Nicolaus I, aliquanto ante mox citata verba, huic Ecclesiæ Christi a Christo donata, a synodis non donata, sed jam solummodo celebrata et venerata*.

^d Ii nunc dicuntur novum quiddam contra Christi præcepta tentare, quorum nova tentamenta in superiore epistola, n. 4, arguuntur. Ex quo colligitur, tentamenta illa nova non solius Attici, sed maxime nonnullorum Thessaliæ episcoporum fuisse; atque hanc ulpam non tantum in illegitima Maximi ordinatione,

sticarum sanctio regularum majoris esse non dedit potestatis. Leguntur etenim præcepta majorum; et quibus in Ecclesias juris aliquid dederint invenimus. Jam temerator est ecclesiasticæ disciplinæ, quisquis in ejus leges, cum sibi nihil debeat, irrepit, ea sibi vindicando, quæ sibi a patribus negata videantur.

3. Accipite ergo admonitionem et correptionem nostram, ex quibus unam ^f pontificibus, alteram dissidentibus exhibemus. Nam ideo ait Apostolus: *Quid vultis, in virga veniam ad vos, an in charitate et in spiritu mansuetudinis (I Cor. iv, 21)?* Scitis enim beato Petro utrumque possibile, id est in mansuetudine mites, in virga superbos arguere.

4. Ergo servate honorem debitum capiti: quia nolimus ut intra se membra decertent, ita ut tendatur eorum ad nos usque certamen; dum fratrem et coepiscopum nostrum Rufum dignum ducitis contemptu: cui nihil novum auctoritas nostra concedit, sequens priorum ^g gratiam, qua huic cura ecclesiarum sæpe videtur injuncta. Quod factum ita intemperatum servari volumus in futurum, sicut a patribus hujus dispositionis forma servata est. Non decet fratres alterius dignitate morderi. Certe si in quoquam ejus supra debitum fuit visa correptio, quoniam ideo tenet sedes apostolica principatum, ut querelas omnium ^h licentes acceptet; interpellari nos super hoc missa legatione convenerat, quos curam omnium rerum manere videatis. Cesset novella præsumptio. Nemo audeat sperare quod non licet. Nullus ea quæ sunt a patribus gesta, et per tantum temporum custodita, temerare contendat. Ordinationi nostræ pareat quisquis se episcopum recognoscit. Episcopos per Illyricum citra conscientiam coepiscopi nostri Rufi

sed et in violatione juris apostolicæ sedis, quod Christi præceptis sit fultum, sitam esse.

^e Attici scilicet, de cuius sede Gelasius papa, epist. 18, n. 10, hæc edisserit: *Si certe de dignitate agitur civitatum, secundæ sedis et tertiæ major est dignitas sacerdotum, quam ejus civitatis, quæ non solum inter sedes minime numeratur, sed nec, ut habet Leo epist. 195, n. 3, quisquam apostolicam facere potest sedem; immo ut prosequitur Gelasius, nec inter metropolitano- rum jura censetur*. Non immerito igitur Bonifacius nunc ei datum esse negat, *ut majoris esset potestatis*.

^f Forte participibus, hoc est in nostra communione permanentibus, quibus opponuntur dissidentes, hoc est ab ipsius Bonifacii communione seu potestate separare se nitentes.

^g Saltem Damasi, Siricii et Innocentii, ut etiam Nicolaus I, epist. 2, ad Michaelum, meminit. Ex quo perspicuum est, nonnullos Thessalonicensi episcopo concessam potestatem velut quid novum objecisse, indeque Theodosio datam esse occasionem, ut illam ad regiam urbis episcopum transferret.

^h Loco verbi licentes quod Holsten. ex archetypi fide retinuerat, substituit Lab. licenter. Non displiceret gliscentes. Sic tamen licentes accipere est, quasi quæ liceant ceu quæ licita sint. Observavit Holstenius, subinde Atticum Nicopolitanum episcopum, cum Anastasius Thessalonicensis potestate sua erga ipsum abusus esset, querelas suas ad Leonem papam, ut in ejus epistola 14 visuri sumus, detulisse, eumque æquum illarum judicem expertum esse.

nullus ordinare ^a præsumat, etc. Data v idus Martias, Honorio xiii et Theodosio x Augustis consulis.

EPISTOLA XV.

Significat Bonifacium negotium Perigenis, quem Corinthiis non inconsulto episcopum dederat, Illyrici episcopis discutere ac recognoscere non licere; ac si qui id aggrediantur, in sua eos communione non permanuros. Rufi in easdem provincias potestatem identidem, disertius autem in fine, explicat.

Dilectissimis fratribus Rufo et cæteris episcopis per Macedoniam, Achaiam, Thessaliam, Epirum veterem, Epirum novam, Prævalin et Daciam constitutis, BONIFACIUS.

1. Manet beatum apostolum Petrum per sententiam dominicam universalis Ecclesiæ ab hoc sollicitudo suscepta; quippe quam, Evangelio teste (*Math. xvi, 18*), in se noverit esse fundatam: nec umquam ejus honor vacuus potest esse curarum; cum certum sit summam rerum ex ejus deliberatione pendere. Quæ res animum meum usque ad Orientis ^b loca quæ per ipsam sollicitudinem quodam modo videmus, extendunt. Indesinenter enim ab unoquoque illinc veniente percontor de pace fratrum, id est, de quiete pontificum, quæ solet, quoties diabolus huic invidet, alicujus præsumptione turbari. Cum igitur ad nos ordine suo cuncta servari fama nunc usque detulerit, vehementer mirati sumus ejus rei stupentes, ut poscebat ratio relatorum, quam ^c in injuriam patrum intentio novella tentavit.

2. Certo enim cognovimus indice, apud Corin-

thum, quod exagitati dicimus, synodum congregandam super ejus discutiendo statu, quem Corinthiis apostolica sedes, examinatis omnibus atque discussis, constituit sacerdotem; secuta Dei voluntatem, quæ hunc ipsum ^d, quantum docetur dilationibus temporum, ejus ovilis, in quo creverat et cui creverat, voluit esse pastorem. Cujus ordinationis si vestra esset charitas ignara, libenter ab origine sua quæ sunt in præterito de eo gesta ^e relexerem; ut his, quorum aspectus negotii ejus non per ignorantiam, sed per studium involvit obscurum, manifestatione claret, sententiam de eo specialiter fuisse divinam, qua, ut diximus, Ecclesiæ Corinthiorum velut alumnum suum judicium cæleste servavit. Quam rem omnium civium et clericorum a nobis oppido postulavit assensus. Nec tamen id abrupte præcepta nostra constituit: sed, ut ecclesiastica disciplina poscebat, diligentius fratrem et coepiscopum nostrum Rufum negotii jussimus interiora rimari, et petitionis summam sua de proximo moderatione pensare; ut nihil immalorum ab hac sede fieri videretur, quæ aliorum præsumptiones sæpe compressit. Ad nos post aliquanti temporis spatium super hoc prædicti episcopi nostri (*Rufi*), quæ præmissis desideriis convenirent, scripta venerunt: quorum evidentissimam rationem secuti, dedimus hunc Ecclesiæ illius esse pontificem, in qua per singulos honorum gradus præteritam quoque transegisset ætatem.

3. Quam ad rem faciendam memorato episcopo mea directa secunda protinus, quæ presbyterio universo complacuit, ^f auctoritate mandavi, retro ma-

^a Hinc Bonifacius transisse videtur ad improbandam ac damnandam Maximi ordinationem, et ad ea quæ in superiori epistola n. 4 constituuntur, aliave decernenda. Unde non pauca hic prætermissa conjicias.

^b Nominatimque in Illyrici provincias, quæ cum quondam ad Occidentis Imperium pertinuissent, inde, anno 379, a Gratiano in Theodosii gratiam distractæ, atque Orientis Imperio adjunctæ sunt.

^c Præpositionem in, quam, ut sæpe fit, propter similem ejusdem soni syllabam subsequentem excidisse persuasum nobis est, supplendam duximus.

^d Puta Perigenem. Unde vero tanta in illo repudiando pertinacia? Bonifacius quidem quid ipsi objiceretur silet. Minime tamen obscurum est, regiæ urbis episcopo ac cæteris ei addictis Perigenis rejiciendi non aliam fuisse causam, nisi quod olim Patrensiū nominatus fuerat episcopus. Ea enim Orientalium nonnullorum animis insita erat opinio, quam et Antiocheni concilii canonibus 16 et 17 fultam putabant, cum scilicet, qui Ecclesiæ alicujus episcopus designatus, etiamsi ab ea nequaquam susceptus, fuisset, alteri præfeci deinceps non posse. Hac de causa Proclus, ne regiæ urbi præficeretur, teste Socrate lib. vii, c. 35, aliquandiu prohibitus fuit. Eo quoque obtentu Bassianus, quod Evazorum denominatus fuisset episcopus, quamvis hujus Ecclesiæ regimen nunquam suscepisset, ab Ephesino dejectus est episcopo, uti legere est in concilio Chalcedonensi act. 11, præsertim pag. 692. Displicuit pariter nonnullis, quod Gregorius, qui ordinatus a Basilio Sasimorum episcopus, hanc Ecclesiā obtinere nequiverat, in Constantinopolitana sede collocatus fuisset. Nec defuerunt inter Occidentales, qui eum in hanc sedem contra regulas elatum quererentur. Id vero cense-

bant, non quia prius Sasimis fuerat ordinatus, sed quia subinde Nazianzi revera episcopum institutum fuisse arbitrabantur. Ad Bonifacium quod attinet, nihil contra regulas, quæ translationes episcoporum vetant, facturum se arbitratus est, si Perigenem a Patrensiū minime admissum, Corinthiis eum episcopum cooptantibus concederet. Hoc Bonifacii judicium approbans Cælestinus, postea Perigeni ut Corinthiorum episcopo litteras misit. Unde et ii, qui Proclum regiæ urbis postulabant episcopum, adversus eos qui canonibus istud contrarium esse contendebant, Cælestinum postulationi suæ suffragari comprobaverunt, uti colligitur ex Socrate, lib. vii, cap. 40, quamvis ille hoc factum ex præjudicata mente valde adulteratum referat.

^e Ejus scilicet synodi, quæ Perigenem Patrensiū episcopum ordinavit, in cujus epistola præclarum extabat de ipso testimonium, iterato jam relato. Mox quorum aspectus perinde est atque quorum mentes, in accusandi casu pluralis numeri, ac subinde obscurum id quod obscuritas.

^f In vulgatis, ut in archetypo, auctoritatem: lapsu librariis familiari, quod litteram, qua inchoatur vox sequens, geminare et antecedenti adicere solent. Superiora hæc, mea directa secunda, necessario auctoritate postulant. Hic quippe auctoritas, ut sæpius in Romanorum pontificum scriptis, epistolam sonat. Hinc cum Zozinus de Perigene infra, n. 8, dicit, Postquam episcopus nostris est auctoritatibus constitutus, ibi nostris auctoritatibus, non aliud sibi velle intelligitur, quam hic mea directa secunda auctoritate. Præmitti, quæ universo presbyterio complacuit. Unde magis ac magis apparet, Romanos pontifices nihil illis temporibus præter conscientiam cleri sui in hujusmodi negotiis egisse. Rursum verò initio num. 9, ubi legi-

juris occutus, qui Ecclesiam Thessalonicensem sibi A semper familiarem et in collegii charitate famulantem, dignam, sicut fides asserit scriptorum, hoc honore duxerunt. Quem fratri Refo apostolicæ etiam in posterum gratia sedis indulget; sequax Domini, qui exaltat humiliter, et humiliat semper elatos; dem fisis gratiam tribuit, his resistit (1 Pet. v, 6).

4. Quantum est ergo humilitatis munus, quod gratiæ divinæ lance pensatur? Et quanta est poena superbiæ, cui proprie totius mundi Dominus et rector obsisti? Melius autem Fraterritati vestræ intelligendum relinquo, quis humilitatis, et quis superbiæ sit magister. Sed absit hoc a Domini sacerdotibus, ut in hunc aliquis eorum cadat reatum, ut, nova quidpiam usurpatione tentando, inimica sibi faciat seita majorum: a mutum se illum specialiter B habere cognoscens, apud quem Christus noster sacerdotii summam locavit. In ejus contumeliam quisquis insurgit, habitator cælestium non poterit esse regnorum. Tibi, inquit, *dabo claves regni cælorum* (Matth. xvi, 19), in quæ nullus sine gratia janitoris intrabit. Tu es, inquit, Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam (Ibid., 18). Quicumque igitur cupit etiam ante Deum nostrum sacerdotii dignitate coneri; quoniam ad Deum Petro suscipiente pervenitur, in quo Ecclesiam, sicut supra memoravimus, universalem certum est esse fundatam, debet esse mitis et humilis corde: ne incipiat discipulus contumax illius, ejus superbiæ imitatus est, poenam subire doctoris.

5. Congregatur ergo, ut redeamus ad causam hujus injuriæ, synodus ^a cujus dilectio consultum semper C superhabens concilii recognoscat arcanum: et fiet, quod quidem fieri per regulas omnino non poterit, fratris et coepiscopi nostri Perigenis honor dubius et incertus, quem in sede Ecclesiæ supra-

mus, Auctoritas nostra commotione solita vacare non debet, nemine auctoritatis epistolam intelligendam esse nemini non obvium est.

^a Locus mendosus rescirri sic posset: quæ de electo consultum superni insuper habens consilii recognoscat arcanum. Expostulat quippe de episcopis, quod de Perigenis causa recognoscere vellent iudicium apostolicæ sedis, quæ consulto ea de re cælestis consilii arcano secuta Dei voluntatem erat, ut supra, n. 2, dicitur.

^b Nicænorum videlicet, quorum sexto distinguitur ordo sedium, maxime secundum lectionem quæ in veteri codice olim Fossatensi, nunc Colbertino, et aliis nonnullis obtinet in hunc modum: *Ecclesia Romana semper habuit primatum. Teneat autem Egyptus Libyæ et Pentapoti (apud Quesn. Pentapolis) primatum, ita ut episcopus Alexandria harum omnium habeat potestatem; quoniam et Romano episcopo hæc est consuetudo. Similiter autem et qui in Antiochia constitutus est, itaque et in cæteris provinciis privilegia salva sint Ecclesiarum.* Ad eundem canonem respicit Leo epist. 95, n. 3, ubi Anatolii, qui secundum in Ecclesia locum affectabat, ambitioni intercedit hac ratione: *Ad meum tendit reatum, si paternarum regulæ sanctionum, quæ in synodo Nicæna ad totius Ecclesiæ regimen spiritu Dei instructe sunt condita, me, quod absit, convitente violentur. Quod autem Bonifacius, non alios hic indicet canones a Nicænis, rursus confir-*

dictæ nostra sententia collocavit. Quis ergo hunc rudis et peregre fortasse nunc demum rediens accusator Incessit? Quis certe antistitum, ut fratrum conveniret turba, præcepit, lectis epistolis nostris? Quoniam locus exigit, si placet recensere canonum ^b sanctiones, reperietis quæ sit post Ecclesiam Romanam secunda sedes, quæve sit tertia. A quibus ideo ita rerum videtur ordo ^c distinctus, ut se Ecclesiarum pontifices cæterarum, sub uno tamen eodemque sacerdotio, habere cognoscant quibus charitate servata propter ecclesiasticam disciplinam debeant esse subjecti. Et quidem hæc sententiæ canonum a vetustate duravit (Nicolaus I, epist. 8, Mich. imp.), ut nunc usque, Christo nostro favente, perdurat. Nemo umquam apostolico culmini, de cujus iudicio non licet retractari, manus obvias audacter intulit: nemo in hoc rebellis existit, nisi qui de se voluit iudicari. Servant Ecclesiæ magnæ prædictæ per canones dignitates, Alexandria et Antiochena, habentes ecclesiastici juris notitiam. Servant, inquam, statuta majorum, in omnibus deferentes, et ejus vicissitudinem recipientes gratiæ, quam se in Domino, qui pax nostra est, nobis debere cognoscunt.

6. Sed quia res postulat, approbandum documentis est, maximas Orientalium Ecclesiæ in magnis negotiis, in quibus opus esset disceptatione majore, sedem semper consuluisse Romanam, et quoties usus exegit, ejus auxilium postulasse. Sanctæ memoriæ Athanasius et Petrus, Alexandriae sacerdotes Ecclesiæ, hujus sedis auxilium postularunt. Cum Antiochena Ecclesia per multum temporis laboraret, ita ut fierent illinc propter hoc ipsum sæpe discursus, primo sub Meletio, postea sub Flaviano, apostolicam sedem manifestam est esse consultam. Ad cuius auctoritatem post multa, quæ ab Ecclesia nostra gesta sunt, nemini dubium est Flavianum com-

matur, ex his ejusdem Leonis epist. 97, n. 3, ad Anatolium, verbis: *Doleo etiam in hoc dilectionem tuam esse prolapsam, ut sacratissimas Nicænorum canonum constitutiones conareris infringere, tanquam opportune se tibi hoc tempus obtulerit, quo secundi honoris privilegium sedes Alexandria perdidit, et Antiochena Ecclesia proprietatem tertiæ dignitatis amisit.* Et n. 4, approbat Leo legatos suos, qui in Chalcedonensi concilio vehementer obstiterant, ne tale privilegium Constantinop. sedi concederetur, aperte reclamantes ne contra instituta Nicæna præsumptio reprobæ novitatis assurgeret.

^c In prius vulgatis, *destructis, meum manifestum, quod non amplius sustinendum putavimus.* Id quod de sacerdotii unitate paucis Bonifacius hic docet, Cyprianus sub initium lib. de Unit. Eccl. pluribus explicat. Ubi enim observavit Dominum parem quidem Apostolis omnibus potestatem trivisse, verum ut unitatem manifestaret, unam cathedram constituisse, et unitatis quæ originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuisse; post pauca subiicit: *Episcopus unus est, cujus a singulis in solidum pars una tenetur.* Eodem modo Augustinus ipsummet Bonifacium, supra, epist. 6, sic alloquitur: *Communis est omnibus nobis, qui fungimur episcopatus officio, quamvis in ea ipse præeminet celsiore fastigio, specula pastoralis.*

munionis gratiam^a recepisse; qua in perpetuum caruerat, nisi hinc super hoc scripta manassent. Clementissimæ recordationis princeps Theodosius Nectarii ordinationem propter ea, quia in nostra notione non esset, habere non existimans firmitatem, missis e latere suo aulicis cum episcopis, formatam^b huic a sede Romana dirigi regulariter depoposcit, quæ ejus sacerdotium roboraret. Ante breve tempus, id est, sub prædecessore meo beatæ recordationis Innocentio, Orientalium Ecclesiarum pontifices, dolentes se a beati Petri communione seunctos, per legatos (*Vide Innocentii epistolas 49 et seqq.*) pacem, sicut charitas vestra retinet, poposcerunt. Quo tempore apostolica sedes omnia non difficulter indulsit, illi parens magistro qui ait (*II Cor. II, 10, 11*): *Si cui autem aliquid donastis, et ego; nam et ego si* B *quid donavi propter vos in persona Christi: ut non possideamus a Satana; non enim ignoramus versutias ejus (Nicolaus I hæc laudat in fine epist. 42): id est, quia semper dissensione lætatur.*

7. Quoniam igitur ad probandam veritatem arbitrator quæ diximus, fratres charissimi, exempla sufficere, quamvis plura vestri notione teneantur; absque fraternitatis injuria conventui vestro volumus his litteris obviatum, quas a nobis per Severum, apostolicæ sedis notarium, animis acceptissimum nostris, e nostro latere destinatum videatis esse directas, convenientes, ut concedet, fratres, ne quis, volens in nostra communione durare, fratris et coepiscopi nostri Perigenis iterum ad discutiendum in medium nomen adducat: cujus sacerdotium apostolus Pe- C

^a Istud contigit proxime post ordinationem Joannis Constantinop. episcopi. Tunc enim Acacius, Beroæ episcopus, una cum Isidoro et aliquot aliis presbyteris ac diaconis Antiochensis Ecclesiæ, Romam veniens, non solum ordinationis Joannis decretum, sed et *Flaviani cum Theophilo communionem*, ut loquitur Palladius in dial. pag. 51, attulit. Hac occasione Romanus pontifex pacem a Theophilo compositam scriptis ad Flavianum datis confirmavit. Hæc autem scripta vel Siricio vel ejus successori Anastasio attribuenda esse, supra, pag. 707, § 14, observavimus. Recole et quæ ibid., § 13, ea de re disseruimus. Huic Flaviani exemplo adjicere potuisset Bonifacius alterum Porphyrii, qui cum paulo post ejusdem Flaviani vita functi locum usurpasset, teste Palladio dial. pag. 141, *ad Romanam Ecclesiam scripsit, et responso dignus habitus non fuit*; quia nimirum, ut idem Palladius pag. 28 narrat, *ordinationem ejus contra jus et fas factam Romano pontifici Innocentio Antiochensis Ecclesiæ presbyteri nuntiabant*. Unde liquet simul et Porphyrium operam dedisse, ut Innocentius suam ipsius ordinationem ratam haberet, et Antiochenos presbyteros cavisse, ne idem

trus semel jam Spiritus sancti suggestionem firmavit, nihil huic relinquens in posterum quæstionis, cui, dum constitueretur a nobis per ejus temporis spatium quo vacavit, nihil omnino constet objectum. Cesset accusatio, cujus invidiam probamus auctorem. Solvatur machina falsitatis in eum compositæ; quia ad sacerdotium, Dei nostri et omnium bonorum favore, pervenit.

8. Sane quoniam servandus accusatori locus est, ne^c audientiam penitus incitare videamur, si quid ab eodem postquam episcopus nostris est auctoritatis constitutus, contra disciplinam et propositum sacerdotii fertur admissum, coepiscopus noster Rufus, cui ad vicem nostram cuncta committimus, cum cæteris fratribus quos ipse^d delegerit, negotium curabit audire; ad nostram relaturus omnia notionem, quæcumque cognitioni ejus rerum cursus et ordo monstravit.

9. Illud etiam, quoniam auctoritas nostra commotione solita vacare non debet, hortamur et repetito sæpius sermone præcipimus, ut in omnibus huic viro obedientiam dispositionibus commodetis. Nullus, ut frequenter diximus, alicujus ordinationem citra ejus conscientiam celebrare præsumat, cui, ut supra dictum est, vice nostra cuncta committimus. Sibi certe hujus præsumptionis auctores imputabunt in posterum, cum se viderint apostolicæ charitatis extorres. Data v idus Martias (*Mart. 11 ann. 422*), Honorio XIII et Theodosio X Augustis consulibus.

papa illam admitteret.

^b De hac legatione nihil apud ecclesiasticos scriptores legimus memoriæ mandatum. Tantum habemus supra, pag. 567, synodi Constantinopolitanæ epistolam Theodosio imp. præsentem conscriptam, qua Damasus et socii de Nectarii ordinatione certiores fiunt, ac de illa gratulari rogantur. Forte cum id differret Damasus, existimavit Imperator formatam, quam expetebat, solemnem legationem postulandam. Hic *formatæ* nomine intelliguntur litteræ communionis indices, quibus recentis episcopi ordinatio approbatur; quamvis hoc vocabulo intelligi soleant litteræ laicis vel clericis peregre abeuntibus datæ, ut eorum fidei vel ordinis seu gradus essent testes.

^c Legendum forte, *ne audientiam penitus incidere*, hoc verbo posito pro abscidere ac negare.

^d Subinde Leo, epist. 42, ad Anastasium, num. 14, hunc judicium delectum non uni Anastasio, sed metropolitanis permisit. Verum hoc decretum edidit Leo postquam Anastasius concessa sibi potestate abusus esset.

APPENDIX

AD EPISTOLAS S. BONIFACII I PAPÆ.

NOTITIA

SCRIPTORUM NON EXSTANTIIUM QUÆ AD BONIFACIUM I PAPAM ATTINENT.

I.

1. Ante mensem Junium anni 419, Valentiniæ civita-

tis clerici Bonifacium convenerunt, eique porrezerunt libellum adversus Maximum, ipsorum episcopum, in qu